

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

Malířská rodina Templerů

Bakalářská diplomová práce
Teorie a dějiny výtvarného umění

Olga Tuhá

III. ročník

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že tuto práci jsem vypracovala samostatně za použití uvedené literatury.

V Olomouci dne

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat paní Doc. Paedr. Aleně Kavčákové Dr. za cenné rady, připomínky a odborné vedení mé bakalářské diplomové práce. Dále chci poděkovat panu Bc. Boleslavu Dobošovi ze Zlatých Hor za spoustu užitečných a cenných rad a všem ochotným členům Muzea zámku Bruntál a Slezského zemského muzea v Opavě. Mé díky jistě patří i konzervátorovi ostravsko - opavské diecéze, panu Martinu Kopeckému a technickému administrátorovi farního úřadu v Bruntále Bohuslavu Peschkemu za ochotu a spolupráci při dokumentaci výtvarných děl. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu při studiu.

Obsah

1. Úvod	5
2. Přehled dosavadního stavu bádání	8
3. Situace v české části Slezska ve 2. polovině 19. století 12	
4. Josef Templer	15
5. Rudolf Templer	17
5. 1. Náboženská tvorba	19
5. 2. portrétní tvorba, krajinomalba a žánrová malba ..	29
6. Franz Templer	41
6. 1. Náboženská tvorba	40
7. Srovnání tvorby jednotlivých členů rodiny Templerů ...	53
8. Zhodnocení tvorby Templerů s dílenskou tvorbou jiných umělců	55
9. Závěr	58
10. Seznam děl	60
11. Summary	66
12. Seznam použité literatury a pramenů	67
13. Seznam vyobrazení	69
14. Obrazová příloha	76

1. Úvod

Bakalářská práce se zabývá malířskou rodinou Templerů z 19. století, která pocházela ze Zlatých hor a působila v oblasti české části Slezska. Jedná se o malíře Josefa Templera (1804 - 1860) a jeho dva syny, staršího Rudolfa Templera (1837 - 1905) a jeho mladšího bratra Franze Templera (1854 - 1930). Templerovi po sobě zanechali velmi rozsáhlé dílo, které dosud nebylo dostatečně zpracováno a které si určitě zaslouží pozornost.

V letech 1976 - 1977 probíhala v okrese Bruntál revize movitých kulturních památek zapsaných do státního seznamu, kterou prováděli pracovníci Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Ostravě ve spolupráci s Policií České republiky. Navštívili všechny církevní objekty a některé objekty patřící národním výborům a jiným organizacím. Revize pokračovala v letech 1980 - 1982. Fotograficky byly zdokumentovány interiéry kostelů, kaplí a obrazy 19. století, umístěné v kostelech a v kostelních depozitářích, bohoslužebné náčiní, knihy a liturgické oděvy. Většina těchto památek zatím nebyla pojata do státního seznamu. Hlavním cílem těchto revizí bylo získání podkladů pro policejní databázi, která je využívána při hledání zcizených movitostí nebo identifikaci zadržovaných předmětů. Získané informace jsou nepřístupné. Přístup je vyhrazen jen několika oprávněným osobám. Nicméně tato revize posloužila i historikům umění a ti tak získali přehled o stavu chráněných památek. Byl doplněn stávající seznam o nové hodnotné památky, které byly při revizi objeveny. Mezi nalezenými obrazy, spadajícími do období 19. století, byly i některé obrazy Rudolfa a Franze Templera. Těmto nalezeným obrazům zatím nebyla věnována žádná větší pozornost.

Další obrazy Franze a Rudolfa Templera se nacházejí v depozitářích Muzea zámku v Bruntále, Slezského zemského muzea v Opavě a v muzeu v Novém Jičíně a ve Šternberku.

Tato práce si klade za úkol zdokumentovat v určitém časovém horizontu co nejvíce děl těchto malířů, tato díla zhodnotit a popsat, dále nastínit tvorbu jednotlivých členů rodiny, určit charakteristické rysy tvorby každého z nich a pomocí pramenů a dostupné literatury se pokusit zrekonstruovat jejich biografii. Hlavním účelem tohoto textu je tedy pokročit v bádání o tvorbě, ve své době velmi významné malířské rodině Templerů, působící v oblasti Slezska.

Druhá kapitola předkládaného textu podává přehled o současném stavu ve vývoji bádání o této malířské rodině. Jedná se o kritickou reflexi díla jednotlivých členů rodiny v literatuře. Najdeme zde chronologicky uvedenou literaturu a prameny, kde se o nich vyskytují zmínky.

Třetí kapitola se zabývá oblastí české části Slezska. Nejprve nás seznamuje se základní charakteristikou této oblasti. Dále se zaměřuje na situaci a podmínky malířů pro jejich tvorbu ve Zlatých horách, na Bruntálsku a Opavsku ve 2. polovině 19. století. Neopomíjí ani postavení rodiny Templerů v kontextu s ostatními malíři.

Nadcházející kapitoly 4. - 6. se věnují jednotlivým malířům, Josefu Templerovi, Rudolfovi Templerovi a Franzi Templerovi, jejich biografii, charakteristice tvorby a vybraným dílům, které jsou podrobně popsána a analyzována. Pozornost je věnována především dílům nacházejícím se v oblasti Zlatých Hor, odkud rodina pocházela, v oblasti města Bruntál a jeho blízkého okolí, a také dílům umístěným v muzejních sbírkách. Vzhledem k rozsáhlosti díla těchto malířů není možno věnovat se všem jejich obrazům, ale na vybraných ukázkách je demonstrována základní charakteristika jejich tvorby.

V kapitole 7. je porovnána tvorba jednotlivých členů rodiny mezi sebou a jsou určeny charakteristické rysy výtvarného projevu každého z nich.

V závěrečné kapitole je komplexně zhodnoceno dílo malířské rodiny Templerů v kontextu s dílenskou tvorbou jiných umělců té doby.

Práci doplňuje obrazová příloha vybraných děl Templerů a seznam všech jejich dosud známých děl, který vychází ze seznamu Marie Schenkové z roku 2008 a je obohacen o nová díla objevená při zpracovávání předkládané práce.

2. Přehled dosavadního stavu bádání

Autorem dosud nejobsáhlejšího biografického příspěvku o Rudolfu Templerovi je Paul Wann. V jeho německý psané knize *Aus der Heimat Ehrenhalle*¹ z roku 1935 najdeme kapitolu věnovanou Rudolfu Templerovi. Paul Wann se zde zabývá umělcovým životem, jeho přesunem do Bruntálu a poté do Opavy. Je zde zmínka jen o několika jeho důležitých zakázkách, ale nejsou zde uvedena všechna jeho díla. Dílo Paula Wann je opravdu velmi přínosné a čerpají z něj téměř všichni dále uvádění autoři.

Jedním z nich je i Marie Schenková. Je autorkou článku *K dějinám malířství 19. století ve Slezsku*² v Časopise Slezského muzea (dále jen ČSM) z roku 1980. V tomto článku najdeme seznam všech, v té době známých, děl malířů z rodiny Templerů a jejich stručný životopis. Díla jsou zde jen vyjmenována a je k nim uveden letopočet. Z dnešního pohledu zde najdeme obrovské množství chyb a nepřesností a proto není možno brát tento článek za směrodatný.

Z roku 1980 je také článek Bohumíra Indry *Opavští malíři první a druhé třetiny 19. stol.*³ v ČSM. Je zde nastíněna situace malířů 19. století na Opavsku a je zmíněn i Rudolf Templer a jeho přínos malířství v době jeho působení v Opavě. B. Indra zde Rudolfa Templera hodnotí jako uznávaného uměleckého malíře portrétů a kostelních obrazů.

V roce 1985 byl v ČSM otisknut článek Bohumíra Indry *Malíři a sochaři v Bruntále od poloviny 17. do poloviny 19.*

¹ Paul Wann, *Aus der Heimat Ehrenhalle - Maler Rudolf Templer*. In: FL 1/1935, s. 1 - 5.

² M. Schenková, *K dějinám malířství 19. století ve Slezsku*, in: ČSM B - 29, 1980, s. 130 - 131.

³ B. Indra, *Opavští malíři první a druhé třetiny 19. stol.*, in: ČSM B - 29, 1980, s. 207 - 228.

století.⁴ Autor se věnuje sice opět pouze Rudolfovi Templerovi, ale přináší řadu nových informací, zejména o situaci v oblasti malířství 19. století ve Slezsku. Zmiňuje zde malířovu práci na obraze Nanebevzetí Panny Marie pro piaristický kostel v Bruntále a malířskou tvorbu jeho opavského období.

Z roku 1996 je příspěvek Marie Schenkové v *Biografickém slovníku Slezska a severní Moravy* č.5.⁵ Životy umělců jsou zde jen okrajově zmíněny a nepřináší žádné nové poznatky, důležitý je však rozsáhlý upravený a aktualizovaný seznam děl ve srovnání s jejím článkem *K dějinám malířství 19. století ve Slezsku* z ČSM z roku 1980. Tento seznam je obohacen o nová díla, a v některých případech je aktualizována i jejich datace a umístění. Autorka se zde nepouští do interpretace děl, pouze je konstatuje.

Zmínky o některých dílech umělců rodiny Templerů dále najdeme v díle Bohumila Samka *Umělecké památky Moravy a Slezska 1. A-I*.⁶ a *Umělecké památky Moravy a Slezska 2. J-N*.⁷, kde jsou však díla pouze konstatována jako součást výzdoby architektury.

Velmi přínosným článkem je článek *Portrétní galerie starostů Opavy v bruntálských sbírkách*⁸ ze Sborníku bruntálského muzea z roku 1998. Autorem je Petr Vojtal, který se zde zabývá sérií portrétů opavských starostů namalovanou Rudolfem Templerem. Je zde množství přínosných informací o Rudolfovi Templerovi a této jeho významné zakázce.

⁴ B. Indra, *Malíři a sochaři v Bruntále od poloviny 17. do poloviny 19. století*, in: ČSM B - 34, 1985, s. 281 - 283.

⁵ M. Schenková, *Templer*, in: L. Dokoupil, *Biografický slovník Slezska a severní Moravy* č.5, Opava - Ostrava 1996, s. 120 - 121.

⁶ B. Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska 1. A-I*, Praha 1994, s. 39, 271, 272, 274, 277, 346, 352, 374, 512.

⁷ B. Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska 2. J-N*, Praha 1999, s. 17, 18, 128, 197, 215, 346, 715.

⁸ P. Vojtal, *Portrétní galerie starostů Opavy v bruntálských sbírkách*, *Sborník bruntálského muzea*, 1998, s. 22 - 26.

Z článku Marie Schenkové z ČSM *K dějinám malířství 19. století ve Slezsku* nejspíše vycházel Joanidis Sotiris. V jeho knize z roku 2004 *Zlaté hory v Jeseníkách*⁹ nás autor taktéž velice stručně seznamuje s malíři a jejich díly, která neinterpretuje. Příspěvek je téměř totožný s již zmiňovaným článkem M. Schenkové z roku 1980. Kromě toho zde najdeme i mnoho informací o městu Zlaté Hory a jeho historii.

Dosud nejnovější a nejrozsáhlejší příspěvek o malířské rodině Templerů se nachází v knize Marie Schenkové a Jaromíra Olšovského *Malířství a sochařství 19. století v západní části českého Slezska*¹⁰ z roku 2008. Autorem příspěvku o Templerech je Marie Schenková. Jsou zde stručné životopisy Rudolfa a Franze Templerů a aktualizovaný, prozatím nejúplnější výčet jejich děl. Přesto i v tomto seznamu některá díla chybí, zejména obrazy ze Zlatých Hor a Rejvízu, kde byly signatury přemalovány a staly se tak nečitelnými a proto nejspíše unikly pozornosti badatelů. Oproti předchozím článkům Marie Schenkové, ve kterých se autorka nepouštěla do interpretací děl, je zde větší pozornost soustředěna na analýzu konkrétního díla, jako například obrazu *Nanebevzetí Panny Marie* z piaristického kostela v Bruntále od Rudolfa Tempera a nebo obrazu Franze Templera *Madona se svatým Dominikem* z filiálního kostela v Mnichově. Otec Josef Templer je zde zmíněn pouze v poznámce.

Umělcům malířské rodiny Temperů nebyla prozatím v literatuře věnována taková pozornost, abychom si o nich na základě dosavadních poznatků dokázali vytvořit jinou představu, než jako o malířích náboženských obrazů, v případě Rudolfa Templera i portrétů, v rozlehlé části

⁹ J. Sotiris, *Zlaté Hory v Jeseníkách. Letopisy*, Zlaté Hory 2004, s. 370 - 372.

¹⁰ M. Schenková, *Malířství a sochařství 19. století v západní části českého Slezska*, Slezské zemské muzeum, Opava 2008, s. 82 - 84.

českého Slezska a severní Moravy. Chvályhodný přínos Marie Schenkové se zatím jeví jako nedostačující, zejména z důvodu fragmentárnosti popisovaného souboru.

3. Situace v české části Slezska ve 2. polovině 19. století

Město Zlaté Hory leží ve Slezsku, v severním podhůří Hrubého Jeseníku. Na severozápadě sousedí s Polskem.¹¹ Obrazy rodiny Templerů ale nalézáme nejen v Zlatých Horách a rozlehlém okolí, ale také na Bruntálsku a přímo v Bruntále, který již leží na historické zemské hranici mezi Moravou a Slezskem. Vysoká koncentrace obrazu této zlatohorské malířské rodiny je i v Opavě a jejím okolí.¹²

Ve Zlatých Horách, jakožto venkovském městě, již koncem 18. století sláblo uplatnění městských malířů, cechovně vyučených, protože s rozvojem malířských akademií ve Vídni, v Praze a v Mnichově se i do venkovských měst dostávali umělecky školení malíři pracující v novém, umělecky dovednějším stylu.¹³ Do oblasti Slezska přicházeli malíři školení především z vídeňské akademie. Zvýšené nároky na kvalitu malby kladli i objedávající měšťané a církevní představitelé.

Převratným byl rok 1848, kdy bylo zrušeno poddanství a feudalismus a nastoupil kapitalismus.¹⁴ Upadají tak především církevní zakázky, ale i objednávky na reprezentační portréty příslušníků šlechty. Všichni umělci, jak akademicky nebo cechovně vyškolení, jsou nuceni putovat po městech a sami si hledat zakázky. Upřednostňováni jsou přece jenom malíři s akademickým vzděláním¹⁵, a tak cechovní malíři přijímají pro přemíru konkurence i zakázky vyžadující jen řemeslné malířské práce, jako je dekorační nástěnné malířství, zlacení a štafírování, ale i prostá

¹¹ J. Sotiris (pozn. 9), s. 1.

¹² Konstatováno na základě zhodnocení dosavadního seznamu děl umělců vytvořeného Marií Schenkovou. viz M. Schenková (pozn. 10), s. 82 - 84.

¹³ B. Indra (pozn. 4), s. 281.

¹⁴ B. Indra (pozn. 3), s. 207.

¹⁵ Význačnější malířské práce na bruntálském zámku zadávala správa řádu výlučně již známým vídeňským malířům. Viz B. Indra (pozn. 4), s. 282.

výmalba sálů a pokojů.¹⁶ V roce 1859 byly definitivně zrušeny cechy a vydán nový živnostenský řád, který oddělil umělecké malíře figurální a krajináře od řemeslných malířských mistrů.¹⁷

V 19. století, především v jeho druhé polovině, působilo na Bruntálsku hned několik činných, cechovně i akademicky školených malířů, ale jejich osudy a tvorbu známe pouze zlomkovitě. Jejich portrétní práce a jiné obrazy v soukromých sbírkách byly často ničeny při změnách majitelů domů, kteří k převzatým dílům a zobrazeným osobám neměli žádný vztah. Interiéry měšťanstva 20. století se přizpůsobovaly dobovému vkusu a stará díla již nebyla žádoucí.¹⁸ Přesto se nám některá díla malířů 19. století zachovala a můžeme si tak udělat alespoň částečný obrázek o jejich tvorbě.

V roce 1865 byla v Bruntále otevřena fotografická dílna Mořice Rossmanitha¹⁹ a tím byla portrétní tvorba umělců v Bruntále ještě více utlumena. Někteří akademičtí malíři se s rozvoje fotografie dokonce stávají sami fotografy. Dochází také ke stále větší oblibě litografie a zejména díky její cenové dostupnosti jí začínají měšťané, například při výzdobě svých domácností, dávat přednost před klasickou malbou.²⁰

Rodina Templerů byla ve své době významnou malířskou rodinou. Svědčí o tom množství dochovaných děl. U Rudolfa Templera se jedná především o portrétní a náboženskou tvorbu, ale najdeme u něj i příklady žánrové malby a krajinomalby. Franz Templer se věnoval především náboženské malbě. Jen málokterý kostel z oblasti Zlatých hor přes Bruntál až po Opavsko se nemůže pochlubit jejich dílem.

Zakázky Josefa Templera se ve většině případů

¹⁶ B. Indra, (pozn. 3), s. 208.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ B. Indra, (pozn. 4), s. 280 - 281.

¹⁹ B. Indra, (pozn. 4), s. 283.

²⁰ B. Indra, (pozn. 3), s. 207.

nedochovaly, známe od něj jen dva dochované obrazy. Jistě ale nedosáhl takového věhlasu, jako jeho dva synové Rudolf a Franz. Z nich dvou byl pak ten úspěšnější Rudolf Templer, který se dostal až do Opavy, kde se stal, i vedle akademicky vyučených malířů, velice uznávaným umělcem. Dosáhl toho zejména proto, že byl dobře seznámený s dobovými uměleckými trendy, které ve své tvorbě uplatňoval.²¹

Je zřejmé, že Josef Templer nevlastnil malířskou dílnu, ve které by školil a zaměstnával i další malíře. Pravděpodobně měl pouze malířský ateliér, ve kterém realizoval svoje zakázky, a ve kterém vyučil malbě i své syny Rudolfa a Franze.²² Doložený je až ateliér Franze Templera, který se nacházel u poutního místa Panny Marie Pomocné ve Zlatých Horách.²³ Franz Templer učil malbě i jiné malíře, jeho žákem byl například Emil Bendel,²⁴ se kterým i později často spolupracoval. Rudolf Templer se často stěhoval a své ateliéry tak často měnil. Začínal v ateliéru svého otce, který po jeho smrti roku 1860 opustil.²⁵ O jeho bruntálském ateliéru archivní prameny mlčí. Doložen je až opavský ateliér Rudolfa Templera, jehož podobu známe z umělcovy kresby.²⁶ V literatuře se nevyskytují žádné zmínky o žácích nebo spolupracovnících Rudolfa Templera.

²¹ M. Schenková, (pozn. 10), s. 83.

²² Tento ateliér nemáme doložený, jedná se pouze o hypotézu.

²³ Josef Šmoldas: Zlatohorské letokruhy, 4.7.2008.

²⁴ Emil Brendel (25.9.1879 Zlaté Hory - 11.3.1950 Zlaté Hory) žák a spolupracovník Franze Templera. Dlouhou dobu působil v zahraničí (Rumunsko, Rakousko). Od roku 1902 trvale spolupracoval s Franzem Templerem a po jeho smrti v roce 1930 převzal jeho místo v poutním kostel Panny Marie Pomocné ve Zlatých Horách. Byl malířem náboženských obrazů, portrétů a krajin. Portrétoval i svého učitele Franze Templera. Viz J. Sotiris (pozn. 9), s. 372

²⁵ M. Schenková, (pozn. 10), s. 83.

²⁶ Rudolf Templer, Opavský ateliér, nedatováno, kresba perem, rozměry 14 x 21 cm, nesignováno, ve zlatém rámu, zaskleno, Muzeum v Bruntále, inv.č. 41/84. Na kresbě je možno pozorovat jak přibližně umělcův opavský ateliér vypadal.

4. Josef Templer

Josef Templer byl otcem Rudolfa a Franze Templerů. Podle B. Indry byl otcem Josefa Templera Josef Templer st., který měl být rovněž malíř, především portrétů a oltářních obrazů v oblasti Zlatohorska.²⁷ Podle údajů v matrikách je pravděpodobnější, že otcem Josefa Templera byl bývalý voják a pivovarnický mistr Anton T., který pocházel z Aberzhausenu Pfalz. Jeho manželkou a pravděpodobně matkou Josefa Templera byla Theresia Fochler z Heřmanovic.²⁸

Josef Templer se narodil 23. května 1804.²⁹ Pocházel z Mnichova u Vrbna, kde bydlel v domě č. p. 23.³⁰ Jeho manželka Františka Müllerová se do Zlatých Hor přistěhovala roku 1837, kde bydlela spolu s manželem Josefem Templerem v domě č. p. 140.³¹ Manželé měli již zmíněné dva syny - Franze a Rudolfa. Josef Templer byl malířem a pozlacovačem. Své dva syny odmalička učil malovat. Josef Templer zemřel 28. března 1860 ve Zlatých Horách.³²

Tématem jeho obrazů byly především náboženské motivy. Jeho dílo se z velké části nedochovalo a o nedochovaných obrazech nejsou žádné zprávy. Dochovaly se pouze dva obrazy *Zmrtvýchvstání Krista* z roku 1833, který namaloval pro farní kostel sv. Martina ve Skorošicích a *Sv. Jan Křtitel*³³ [1] z roku 1857 namalovaný pro kostel Stětí sv. Jana

²⁷ B. Indra, (pozn. 4), s. 283.

²⁸ Zemský archiv Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, Z-I-2, Mnichov - Vidly, folium 230, Josef Franz Templer, narozen 23. 03. 1804.

²⁹ Zemský archiv Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, Z-I-2, Mnichov - Vidly, folium 230, Josef Franz Templer narozen 23. 05. 1804.

³⁰ Ibidem.

³¹ Zemský archiv Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, Br-XI-6, Mnichov, folium 84, Müller Franziska 3. 10. 1830.

³² Zemský archiv Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, Z-IX-25, Zlaté Hory, folium 73, Josef Franz Templer umrtí 28. 03. 1860.

³³ Josef Templer, *Sv. Jan Křtitel*, 1857, olej na plátně, rozměry nezjištěny, bez viditelné signatury na přední straně obrazu., kostel Stětí sv. Jana Křtitele v Písečné.

Křtitele v Písečné, kde také malíř restauroval kazatelnu a křtitelnicí.³⁴

Oba obrazy jsou namalovány v pozdním nazarénském stylu. Josef Templer maloval hladkým splývavým rukopisem. Volil jemné až pastelové barvy a vyhýbal se výrazným barevným kontrastům a obrazy proto působí poněkud bledě. Linie jsou spíše nevýrazné. Postavy jsou bravurně plasticky zpracovány, ale působí poněkud staticky. Drapérie je velmi dobře vymodelována. Pozadí jsou v obou případech jednoduché a není na něj kladen důraz. Josef Templer ovlivnil oba své syny a přivedl je k malbě v nazarénském stylu. Toho se potom po celou dobu své tvorby držel především jeho syn Franz. V jeho díle najdeme blízké podobnosti se stylem jeho otce, například ve zpracování tváří zobrazovaných postav, které často vycházejí z typu tváře sv. Jana Křtitele, ze stejnojmenného obrazu Josefa Templera.

Dlouhou dobu byl Josefu Templerovi připisován obraz sv. Rodina z farního kostela sv. Kateřiny ve Slezských Rudolticích. V nejnovější literatuře je ale tento obraz připisován jeho synovi Rudolfovi Templerovi.³⁵ Mezi nedochovaná díla Josefa Templera patří oltářní obrazy pro farní kostely v Opavě a Osoblaze, pro poutní kostel u Liptáně a pro poutní místo Marie Pomocné u Zlatých Hor. V roce 1848 namaloval křížovou cestu ve Vlčicích, která se taktéž nedochovala.³⁶

Ve starší literatuře jsou některá díla Josefa Templera připisována malíři Johannu Templerovi.³⁷ Postupným bádáním Marie Schenkové byla postava Johanna Templera sloučena s osobou Josefa Templera.

³⁴ M. Schenková, (pozn. 10), s. 82.

³⁵ M. Schenková, (pozn. 10), s. 84.

³⁶ M. Schenková, Templer, (pozn. 5), s. 120.

³⁷ M. Schenková, (pozn. 2), s. 131.

5. Rudolf Templer

Malíř Rudolf Templer se narodil 27. prosince 1837 ve Zlatých Horách v domě č. p. 140.³⁸ Svým otcem byl veden k malbě. Vyškolil se v otcově malířské dílně. Neměl sice akademické vzdělání a nepodnikl ani žádné studijní cesty, ale i přesto si dokázal ve své době získat náležitý věhlas a uznání, zejména díky svému talentu a pílí. V 19. století patřil k nejúspěšnějším malířům české části Slezska. Jeho jediným povoláním, na rozdíl od bratra Franze, bylo malířství. Zabýval se především výzdobou kostelů náboženskými obrazy, malbou nástěnných obrazů, střeleckých terčů, portrétů a různých příležitostných prací. Dochovalo se od něj i pozadí k Betlému.³⁹ Maloval nástěnné i závěsné malby.

Rudolf Templer byl znám jako velmi společenský člověk, vystupoval jako zpěvák a herec v divadelních skupinách a byl členem střeleckého spolku.⁴⁰ Byl velice přátelský a měl rád humor a satiru.⁴¹ Jeho dlouholetým přítelem byl knihkupec Josef Max Thiel, který byl pravděpodobně jeho dodavatelem odborné literatury, ze které Rudolf Templer studoval výtvarné umění.⁴²

Rudolph Templer začal malovat v dílně svého otce Josefa Templera ve Zlatých Horách, kde působil až do smrti jeho smrti v roce 1860.⁴³ Jeho tvorbu lze velmi dobře postihnout, protože malíř svá díla většinou signoval. Signatura se v různých obdobích jeho tvorby liší. Svá nejstarší díla signoval tiskacím písmem, většinou pouze

³⁸ Zemský archiv Opava, Sbirka matrik Severomoravského kraje, Z-IX-7, Zlaté Hory, folium 115, Rudolph Templer, narozen 27. 12. 1837.

³⁹ M. Schenková, (pozn. 10), s. 83.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Paul Wann, (pozn. 1), s. 5.

⁴² Ibidem.

⁴³ Jako jeho nejstarší datovaný obraz s náboženskou tematikou je uváděn obraz *Navštívení P. Marie*, který namaloval v roce 1856 pro kostel Navštívení P. Marie v Pitárné. Viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 84.

Templer nebo R. Templer a uvádí letopočet. U některých jeho děl signovaných v tomto období dochází k nesrovnalostem. Písmeno R. bylo často interpretováno jako písmeno A. Příkladem může být jeho obraz Madony ve farním kostele v Lichnově z roku 1870. V 50. letech už střídá tiskací a psací písmo, vždy uvádí iniciálu křestního jména R. Templer a letopočet. Díla jeho opavské tvorby a portrétní díla jsou většinou signovaná psacím písmem, Rud. Templer a je uveden letopočet. Ve většině případů je signatura na přední straně obrazů, ale v několika případech je obraz signován i na zadní části obrazu.

V padesátých letech se Rudolf Templer přestěhoval ze Zlatých Hor do Bruntálu, kde realizoval řadu zakázek pro řád německých rytířů. Zde se zamiloval do bruntálského děvčete, které si vyhlédl i jako nevěstu, ale jeho láska zůstala nenaplněná.⁴⁴

Od roku 1878 až do své smrti v roce 1905 žil Rudolf Templer v Opavě. Zde bydlel krátkou dobu u svého přítele, malíře a fotografa Roberta Heinricha na Jánské ulici číslo 9, od osmdesátých let žil na Schösslerově náměstí číslo 1 (dnešní Praskova ulice).⁴⁵ Konec života zde kvůli nedostatku objednávek prožil v nouzi. Zemřel jako svobodný mládenec dne 2. ledna 1905 v Opavě na Hasnergasse č.2.⁴⁶ V Opavě je i pohřben.⁴⁷

⁴⁴ Paul Wann, (pozn. 1), s. 5

⁴⁵ B. Indra, (pozn. 3), s. 228.

⁴⁶ Zemský archiv Opava, Sbírká matrik Severomoravského kraje, FÚ Sv. Ducha, OP-II-41, Tom VII, folium 178, Rudolph Templer, umrtí 2. 1. 1905.

⁴⁷ Adolf Gottwald - Helmut Rössler, *Freudenthal und seine Kreisgemeinden*, Esslingen 1990.

5.1. Náboženská tvorba

Rudolf Templer byl ovlivněn mnoha malířskými styly. Jedním z nich byl styl vídeňských nazarenismů, se kterým jej seznámil jeho otec Josef Templer. Rudolf Templer vycházel z kompozic Josefa Führicha,⁴⁸ vídeňského malíře náboženských obrazů v nazarénském stylu, zejména při malbě křížových cest. Kompozice jeho křížových cest jsou ve většině případů téměř totožné s Führichovými obrazy, liší se pouze detaily. Křížové cesty Rudolfa Templera vznikaly ve většině případů v 60. letech 19. století.⁴⁹ Před rokem 1860 vznikla pouze křížová cesta pro filiální kostel Neposkvrněného početí Panny Marie v Dolním Václavově.⁵⁰ [2] Obrazy nejčasnější křížové cesty namaloval ještě za života svého otce Josefa, pravděpodobně v jeho dílně ve Zlatých Horách. Je zde možno uvažovat o jejich spolupráci. Obrazy této křížové cesty,⁵¹ znázorňující čtrnáct zastavení Ježíše Krista, nesou znaky již vyvrátěného malířského projevu Rudolfa Templera při zpracování tohoto tématu. Malířsky jsou kompozice velmi dobře zpracované a postavy v obraze jsou plasticky pojednané. Kromě, v tomto případě, poněkud výjimečného použití tmavšího koloritu se tato křížová cesta téměř neliší od jeho křížových cest vznikajících v 60. letech 19. století.

⁴⁸ Josef Führich (1800 - 1876), akademický malíř, který působil jako profesor na vídeňské akademii. Maloval v nazarénském stylu a náboženský obraz považoval za nejvyšší stupeň umění. Nazarénský styl, ve kterém maloval je založený na studiu italské renesance a zejména Raffaelovy malby, který Führich přijal za svůj při pobytu v Římě a držel se ho po celý život. Jeho nejvýznamnějším dílem jsou nástěnné malby pro novostavbu kostela v Altlerchenfeldu na předměstí Vídně. Za tuto práci byl povýšen do šlechtického stavu. Viz Naděžda Blažičková-Horová, *České malířství 19. století*, Praha 1998.

⁴⁹ Dochovala se jeho křížová cesta ve farním kostele sv. Bartoloměje v Dlouhé Loučce z roku 1864, křížová cesta ve filiálním kostele P. Marie v Černé vodě z roku 1868 a křížová cesta ve farním kostele sv. Michaela v Rýmařově z roku 1874. viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 83 - 84

⁵⁰ M. Schenková, (pozn. 10), s. 83

⁵¹ Rudolf Templer, křížová cesta, 1857, oleje na plátně, rozměry nezjištěny, bez viditelné signatury na přední straně obrazu, filiální kostel Neposkvrněného početí Panny Marie v Dolním Václavově.

Příkladem je křížová cesta z kostela Nejsvětější Trojice v Oborné⁵² [3] z roku 1862. Tyto obrazy jsou malovány světlými barvami a působí tak svěžím a jasným dojmem. Je zde užíváno lokální barevnosti. Barvy, jak tomu bylo u nazarénů zvykem, jsou vybírány podle jejich symbolického a ikonografického významu. Výrazné je zobrazování tmavých postav vojáků oproti světlým postavám Krista a jeho stoupenců. Typická je práce s jasným světlem, které ctí tradice nazarénského malířství. Světlo je zde vnáší spiritualistickou náboženskou atmosféru. Důraz je kladen na linie a obrysovost, je tedy možno rozeznat v obraze přesné a jasné kontury. Těla zobrazovaných postav jsou velice dobře anatomicky zpracována a plasticky vymodelována. Výrazy ve tvářích zobrazených postav jsou vážné, oddávající se myšlenkám a vlastnímu náboženskému prožitku, který je přenášen na diváka. V pozadí je v nízké vymodelovaném prostoru zobrazována antická architektura nebo italská krajina. Malíř ve všech aspektech respektuje zásady nazarenismu a do obrazu nevkládá téměř žádnou osobitost. Rudolf Templer se při malbě křížových cest nijak nevymykal dobovému trendu malovat obrazy podle vídeňských mistrů, v jeho případě podle obrazů Josefa Führicha, který byl velice oblíbený u církevní klientely. Častým námětem se pro malíře rodiny Templerů stávají Führichovy obrazy křížové cesty z kostela Jana Nepomuckého ve Vídni z let 1844 - 1876. [4] Rudolf Templer téměř přesně kopíroval führichovy kompozice, ale ubíral na počtu postav v obraze. Celkově bohaté führichovy kompozice zjednodušoval a oprostoval od zbytečných detailů. Ve výsledku Templerovy obrazy působí oproti Führichovým obrazům stroze. Kvalita malby jeho křížových cest by se dala označit spíše průměrnou, protože malíř stereotypně opakoval kompoziční

⁵² Rudolf Templer, křížová cesta, 1862, oleje na plátně, rozměry nezjištěny, bez viditelné signatury na přední straně obrazu, farní kostel Nejsvětější Trojice v Oborné.

schémata a typy postav. V malbě jeho křížových cest není téměř žádný vývoj, malíř užíval stále stejných výrazových prvků a kompozice jen nevýrazně obměňoval.

Po roce 1860 odchází Rudolf Templer, za vidinou většího množství zakázek a uplatnění v malířství, do Bruntálu.⁵³ Zde v roce 1863 namaloval svůj nekvalitnější obraz pro piaristický kostel Panny Marie Těšitelky v Bruntále.⁵⁴ Jedná se o hlavní oltářní obraz *Nanebevzetí Panny Marie*.⁵⁵ [5] Tento obraz je v literatuře hodnocen jako nadprůměrný a svou kvalitou převyšující všechny ostatní obrazy Rudolfa Templera.⁵⁶ Obraz pravděpodobně nahradil obraz *Nanebevzetí Panny Marie* od malíře Jana Tobiáše Langerera,⁵⁷ který na Bruntálsku působil na přelomu 17. století.⁵⁸ Původní obraz *Nanebevzetí panny Marie* se nešťastnou náhodou při čištění zřítíl a byl tak nenávratně poničen. Poté byl nahrazen obrazem Rudolfa Templera. Tuto objednávku Rudolfu Templerovi zadal městský radní Josef Dresdazi.⁵⁹ Bohužel nedá se již zjistit, jak dalece se Rudolf Templer původním obrazem inspiroval.

Působivý obraz *Nanebevzetí Panny Marie* vyniká v interiéru kostela, vyzdobeném především barokními díly, mezi která patří např. obrazy olomouckého rodáka Jana

⁵³ Už v roce 1861 zde maluje obraz hlavního oltáře pro filiální kostel Navštívení P. Marie v Deštné. viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 83.

⁵⁴ M. Schenková, (pozn. 10), s. 84.

⁵⁵ Rudolf Templer, *Nanebevzetí Panny Marie*, 1863, olej na plátně, 620 x 360 cm, signatura a datace v levém dolním rohu: R. Templer 1863, napsáno světlým písmem na tmavém podkladu, piaristický kostel Panny Marie Těšitelky v Bruntále. Obraz je obdélníkového tvaru zakončen obloukem a je vlivem vlhkosti mírně zvlněn. Obraz je ve vlastnictví římsko-katolické farnosti Bruntál.

⁵⁶ M. Schenková, (pozn. 10), str. 83, Boleslav Doboš, *Oltářní obrazy piaristického kostela Panny Marie Těšitelky v Bruntále*, Bakalářská diplomová práce, FF UM, Brno 2010, s. 32

⁵⁷ Jan Tobiáš Langer (1679 - 1755), bratr Jana Daniela Langerera, učitele Jana Kryštofa Hadkeho. Jan Tobiáš Langer byl barokní malíř působící na Bruntálsku ve 20. letech 18. století. V bruntálských kronikách veden jako „zkušený umělecký malíř.“ Viz B. Indra, (pozn. 4), s. 268

⁵⁸ B. Indra, (pozn. 4), s. 269. Podle M. Schenkové, která zřejmě vycházela z textu Paula Wanna, byl původní obraz dílem jeho bratra Daniela Langra viz M. Schenková (pozn. 10), s. 84.

⁵⁹ Ibidem

Kryštofa Handkeho,⁶⁰ jasným koloritem ostrých, jasných barev a čitelnými tvary. Výrazné barvy jsou patrné především u oděvů hlavních postav, kde převládají odstíny červené, modré a žluté. Je zde znát malířův hladký rukopis. Vše je pečlivě propracováno do nejmenších detailů. Malíř tedy vychází z barokního schéma (Panna Marie je zobrazená jako mocná a ochraňující osobnost vzbuzující citové pohnutky a respekt)⁶¹, na které aplikuje prvky nazarénského malířského stylu.

Obraz je rozdělen na nebeskou a pozemskou sféru. V nebeské sféře mezi oblaky září postava Panny Marie, oděná v červeném šatu a modrém plášti, která je dominantou obrazu. Žehnající Panna Marie je zde znázorněna s Ježíškem v náručí, u nohy má hada. Společnost jí dělají andělé s věnci a květy lilií, symboly nevinnosti a spásy. Vlevo od panny Marie je sv. Josef a kousek pod ním anděl, který zde vystupuje v roli posla. Anděl svůj zrak upírá na skupinu věřících, umístěnou v pravém dolním rohu, prosebně vzhlížející k nebesům. Tuto skupinu věřících tvoří muži a ženy různých věkových kategorií. Dochází zde ke komunikaci mezi všemi postavami v obraze, sv. Josef a anděl jsou zde prostředníky mezi prosebníky a pannou Marií. Panna Marie se dívá na skupinku věřících, jakoby jejich prosby vyslyšela. Pouze jedna postava ze skupiny věřících se dívá směrem na diváka. Je to postava vzadu schované, zahalené ženy. Může se jednat o postavu smrti. Rudolf Templer ve skupině věřících zachytil podoby konkrétních bruntálských občanů.⁶²

Velmi cenná je veduta s pohledem na Bruntál umístěna v levém dolním rohu. Podává tak svědectví o dobové podobě města Bruntál, což je historicky velmi přínosné. Je zde

⁶⁰ Marie Schenková, Jaromír Olšovský, *Barokní malířství a sochařství v západní části českého Slezska*, Opava 2001, s. 43

⁶¹ Podobně ztvárněnou kompozici Nanebevzetí Panny Marie najdeme například na barokním obraze Petra Brandla, *Nanebevzetí P. Marie*, který v roce 1827 namaloval pro cisterciácký klášter v Sedlci.

⁶² Paul Wann, (pozn. 1), s. 2.

zachycena část zámku s budovou pivovaru, který byl v roce 1905 zbourán.⁶³

Toto dílo Rudolfa Tempera velmi proslavilo a získal tak řadu nových zakázek a pracovních příležitostí.⁶⁴

Jak už naznačil obraz Nanebevzetí Panny Marie z piaristického kostela v Bruntále, Rudolf Templer jako předlohu často používal barokní kompozice, které obohacoval o použití některých nazarénských tradic. Obraz byl tedy jakousi parafrází na barokní dílo, ale zpracování jednotlivých postav v obraze, drapérie, barevnost a světelnost v obraze se podřizovala ideálu nazarénských východisek. Tento postup malíř používal pouze u narativních a oltářních obrazů, křížové cesty jsou malovány bez výjimky v nazarénském stylu. Tato stylová syntéza měla veliký ohlas u jeho církevní klientely.

Za nejkvalitnější dílo Rudolfa Templera, malované v tomto stylu, je považován obraz *Snímání z kříže*,⁶⁵ [6] malovaný na objednávku továrníka G. Grohamanna,⁶⁶ pro farní kostel svatého Michaela ve Vrbě pod Pradědem.⁶⁷ U kompozičně diagonálně řešeného obrazu *Snímání z kříže* [7] z roku 1871 je na první pohled zřejmé, že Rudolf Templer znal obraz *Snímání z kříže* z katedrály Notre Dame v Antverpách od Petra Paula Rubense, jehož kompozici převzal a jeho barokní styl otupil prvky nazarénské malby. Jedná se o téměř přesnou kopii Rubensova obrazu, na kterou

⁶³ Ibidem

⁶⁴ V Bruntále v roce 1864 namaloval obraz sv. Václava pro farní kostel sv. Václava ve Starých Heřmínovech, v roce 1867 namaloval dva obrazy sv. Kateřiny, jeden pro filiální kostel v Krasově a druhý pro hlavní oltář farního kostela v Horním Benešově, roku 1870 namaloval obraz Madony pro filiální kostel sv. Mikuláše v Lichnově, roku 1873 namaloval Nejsvětější Trojici pro farní kostel sv. Bartoloměje v Dlouhé Loučce a Navštívení P. Marie pro filiální kostel Navštívení P. Marie v Košerácích. Viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 83 - 84.

⁶⁵ Rudolf Templer, *Snímání z kříže*, 1871, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno vpravo dole, v profilovaném světlém rámu, nahoře zdobeném rostlinnými motivy, farní kostel svatého Michaela ve Vrbě pod Pradědem.

⁶⁶ M. Schenková, (pozn. 10), s. 83, pozn. 41.

⁶⁷ M. Schenková, Templer, (pozn. 5), s. 120.

malíř aplikoval nazarénskou světlou lokální barevnost, která je ale i tady, oproti jiným Temperovým obrazům, značně tlumena. Barokní schéma Templerova obrazu, s velkým množstvím postav, působí velice dynamicky.

Obrazem Rudolfa Templera malovaným v barokním duchu se pyšní i farní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Bruntále, kde se nachází jeho obraz *Sv. Josef* z roku 1873.⁶⁸ [8] Jediným prvkem, kterým se obraz liší od barokních kompozic, malovaných barokními malíři, je jeho lokální barevnost. Postavy v obraze jsou zachyceny v gestech a pohybu, což je pro barokní malbu typické. Obraz na diváka působí atmosférou ruchu a neklidu. Výrazná je i hra světla a stínů v obraze. Dalším barokním prvkem je zde zachycení postav v nebeské sféře v doprovodu mnoha andělíčků a putti.

Barokní nádech má i obraz hlavního oltáře *Sv. Michael* z roku 1874 ve filiálním kostele sv. Michaela v Moravském Kočově.⁶⁹ [9] V barokně zpracované nebeské sféře s andělky se vznáší postava Sv. Michaela, oblečená do dynamicky vlajícího pláště, který je výrazným prvkem obrazu. Určité barokní prvky je možno rozeznat i ve dramaticky se zmítajících postavách, v dolní části obrazu, které symbolizují satana. Nazarénskými prvky jsou potom jasná a ostrá barevnost a prosvětlenost obrazu.

Velice zvláštní kompozicí v díle Rudolfa Templera je obraz z roku 1880 *Poslední soud*,⁷⁰ [10] z kostela svatého Michaela ve Vrbě pod Pradědem. Barokní schéma této mnohohfigurové kompozice je obohaceno o lokální barevnost. Vážnost a umírněnost postav v horní partii obrazu naznívá

⁶⁸ Rudolf Templer, *Sv. Josef*, 1873, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno vpravo dole, v profilovaném zlatém rámu, farní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Bruntále.

⁶⁹ Rudolf Templer, *Sv. Michael*, 1874, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno vlevo dole, v bílém rámu zdobeném zlatým motivem pletence, filiální kostel sv. Michaela v Moravském Kočově.

⁷⁰ Rudolf Templer, *Poslední soud*, 1880, olej na plátně, rozměry nezjištěny, bez viditelné signatury na přední straně obrazu, ve stříbrném profilovaném rámu, kostela svatého Michaela ve Vrbě pod Pradědem.

nazarénských malířstvím, ale zpracování dolní části obrazu ve všech směrech podléhá barokní tradici. Postavy jsou zde zobrazeny v dynamických gestech a emotivními výrazy ve tvářích. Blízké kompoziční podobnosti nalezneme ve slavném díle Michelangela Buonarroti *Poslední soud* v Sixtinské kapli ve Vatikánu. Podobné je zejména rozmístění figur v obraze a členění kompozice.

V roce 1890 namaloval Rudolf Templer kompozici *Immaculata*⁷¹ [11] pro kostel svatého Michaela ve Vrbě pod Pradědem, kterou převzal od Bartolomea Estebana Murilla. Murillův obraz *Immaculata* [12] z roku 1678 Rudolf Templer opět téměř přesně kopíruje, jeho temnosvit pouze otupuje nazarénskou barevností. Malíř obraz zbavuje výrazných kontrastů světla a stínu a jeho kompozice tak působí líbezně a harmonicky a je bez jakéhokoliv vzruchu a napětí.

Prvky barokního a nazarénského stylu je možno rozeznat na nedatovaném obraze *Madona se sv. Aloisem* [13] z farního kostela sv. Jana Nepomuckého v Karlovicích.⁷² Barokní schéma je zde již značně omezeno, připomíná jej pouze barokně zpracovaná nebeská sféra s andělky. Naopak je zde možno rozeznat mnoho znaků pro nazarénskou malbu. Jedná se především o jasnou barevnost a světelnost, ale i o čitelné obrysové linie a hladký malířský rukopis. Postavy jsou umístěny do prostoru s italskou architekturou a podlaha má šachovnicový půdorys, což jsou typické prvky malby Rudolfa Templera, které užívá při malbě kompozic v nazarénském stylu. Ve všech kompozicích s Pannou Marií měl malíř ve zvyku zobrazovat její atribut lilie.

V díle Rudolfa Templera nalezneme i obrazy malované čistě v nazarénském stylu. Tyto obrazy se vyznačují především zvláštní barevností. Malíř maloval střídavě

⁷¹ Rudolf Templer, *Immaculata*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, ve zlatém profilovaném rámu, kostel svatého Michaela ve Vrbě pod Pradědem.

⁷² Rudolf Templer, *Madona se svatým Aloisem*, nedatováno, olej na plátně, bez viditelné signatury na přední straně obrazu, v hnědém rámu se zlacenou lištou, z farního kostela sv. Jana Nepomuckého v Karlovicích.

kompozice se zajímavými světlými, až studeně působícími, pastelovými barvami a kompozice s tmavými a zemitými barvami. Osobitost malíře se projevuje především v práci se světlem. V mnoha případech je světelnost obrazů tlumená. Rudolf Templer se vyhýbal prudkým kontrastům, jeho obrazy působí velice vyrovnaně. Obrysové linie jsou ve většině případů spíše nevýrazné. Kompozice jsou vždy přehledně rozvrženy. Malířova malba vyniká i plastičností a precizní modelací zobrazovaných postav a drapérie. Nejčastěji jsou figury zobrazovány v neurčitých architektonických interiérech. Jak už bylo zmíněno výše, malíř ve svých nazarénských kompozicích často používal prvek šachovnicového vzoru na podlaze. Až na pár výjimek mají kompozice klidnou a intimní atmosféru. Postavy mají klidné, někdy vážné výrazy v obličejích a jsou zabráný do svých vnitřních myšlenek a náboženského cítění.

Jedním z nejstarších datovaných děl, podléhajícím zásadám nazarenismu v díle Rudolfa Templera, je obraz *Madona*⁷³ [14] z roku 1866. Kompozice je nápadná svou světlou barevností a všudypřítomným teplým nazarénským světlem, jež se jinak v obrazech Rudolfa Templera příliš nevyskytuje. Bravurně je zpracováno pozadí, které vytváří iluzi krajiny s vodní plochou. Na obraze je frontálně vyobrazena sedící Panna Marie s přeslicí a liliiemi. Objevuje se zde zmiňovaná podlaha se šachovnicovým vzorem.

Známe ještě jedno provedení *Madony*,⁷⁴ [15] a to z kostela Nejsvětější Trojice v Oborné. Tvář Madony je namalována totožně jako na předchozím obraze. Je užíváno

⁷³ Rudolf Templer, *Madona*, 1866, olej na plátně, rozměry 81,5 x 134, bez rámu, signatura v pravém dolním rohu zakomponována do košíku: Templer 1866, Muzeum v Bruntále, vedeno pod názvem Světice inv. Č. 3953/63. Obraz byl pravděpodobně špatně interpretován, kvůli atributu přeslice byla ženská postava považována za sv. Jenofenu. Na zadní straně obrazu je razítko vídeňské firmy, od které byl obraz pravděpodobně zakoupen.

⁷⁴ Rudolf Templer, *Madona*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno zezadu, ve zlatém, nahoře bohatě zdobeném, rámu se zaoblenými rohy, kostel Nejsvětější Trojice v Oborné.

sytých ostrých barev. Obraz působí potemněle, zejména kvůli použití tmavého pozadí. Velice líbezná Madona je zde zobrazena s Ježíškem.

Z roku 1871 je obraz *Vyučování Panny Marie*⁷⁵ [16] namalovaný pro farní kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Zlatých Horách. Postavy jsou umístěny v architektonickém interiéru, připomínající jakýsi výklenek. Obraz má klidnou až meditativní atmosféru. Zde jsou naopak voleny studené pastelové barvy a naprosto zde chybí odstíny červené. Oproti jiným obrazům jsou zde výrazné linie.

Z farního kostela svatého Michaela ve Vrbě pod Pradědem pochází také dvojice obrazů *Svatý Josef s Ježíškem* [17] a *Madona s Ježíškem*, [18] které si jsou vzájemně kompozičně podobné.⁷⁶ V obou případech jsou voleny jemné lokální barvy. Obraz *Madona s Ježíškem* působí poněkud nevýrazně. Nejsou zde použity výrazné barvy ani světlo. Anatomicky velmi dobře zpracována je zejména postava Ježíška. Obraz *Sv. Josef s Ježíškem* oproti tomu vyniká mnoha výraznými prvky. Zajímavé je zachycení sv. Josefa v barokním dramatickém gestu, které přináší do obrazu vzruch. Drapérie je výrazně modelovaná. Zajímavé jsou obličej sv. Josefa a Ježíška, které mají podobné rysy jako obličej malované Caravaggiem (kulatý obličej, plnější a výrazně tvarované rty, mandlový tvar očí).⁷⁷ Tento obraz vyniká i výraznou prací se světlem. Typickým nazarénským prvkem je pak umístění hlavních postav do prostředí s připomínkami italské architektury. Postavy jsou opět

⁷⁵ Rudolf Templer, *Vyučování Panny Marie*, 1871, olej na plátně, rozměry nezjištěny, bez viditelné signatury na přední straně obrazu, v kovovém profilovaném rámu, farní kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Zlatých Horách.

⁷⁶ Rudolf Templer, *Sv. Josef, Madona s Ježíškem*, nedatováno, oleje na plátně, rozměry nezjištěny, bez viditelných signatur na přední straně obrazu, ve Zlatých, nahoře zaoblených rámech, farní kostel sv. Michaela ve Vrbě pod Pradědem.

⁷⁷ Obličej Ježíška má podobné rysy jako obličej Krista na Caravaggiově obraze *Poslední večeře* z roku 1600.

umístěny v popředí architektonického výklenku, podobnému nicce.

Polohu nazarénské malby dále reprezentuje obraz z kostela sv. Michaela v Roudně⁷⁸ sv. *Rodina*⁷⁹ [19] z roku 1888. Kompozice je vyvážená a přehledná kompozice a lze na ni pozorovat typické prvky nazarénské malby Rudolfa Templera. Výrazná je zde práce se světlem a stínem a zajímavé je i použití poměrně tmavších odstínů hnědých barev.

V kostele sv. Michaela v Roudně je umístěn obraz sv. *Michael*⁸⁰ [20] z roku 1888. Kompozičně podobný s již zmiňovaným sv. Michaelem z Moravského Kočova, zde však chybí barokní schéma obrazu. Obraz je oproštěn od všech dynamizujících prvků a působí harmonickým dojmem, který umocňuje klid ve tváři sv. Michela. Jsou voleny sytější barvy červených a hnědých odstínů. Výrazněji se uplatňují linie. Chybí zde postavy andílku a i pozadí je zde značně zjednodušeno, tvoří jej hnědošedá barva, jen na pravé straně obrazu je náznak oblaků. Kompozice je jasná a přehledná.

Jeden z nejmladších nazarénských obrazů v díle Rudolfa Templera je obraz z roku 1890 *Madona se světci*⁸¹ [21] z farního kostela ve Vrbně pod Pradědem. Malíř užíval rozjasněné pastelové barvy. Důraz je kladen na plošnost, obraz nemá téměř žádnou hloubku, což je v díle Rudolfa Templera výjimečný jev. Pozadí je světlé a připomíná nebeskou sféru. Jak je tomu u Rudolfa Templera zvykem, postavy jsou plasticky pojednané a anatomicky velice dobře

⁷⁸ V kostele sv. Michaela v Roudně se dochoval ještě obraz sv. Lukáše.

⁷⁹ Rudolf Templer, *Sv. Rodina*, 1888, rozměry nezjištěny, bez viditelné signatury na přední straně obrazu, v obyčejném dřevěném rámu se zlatou líštou, kostel sv. Michaela v Roudně.

⁸⁰ Rudolf Templer, *Sv. Michael*, 1888, rozměry nezjištěny, signováno vpravo dole, ve stříbrném, negotickém rámu, kostel sv. Michaela v Roudně.

⁸¹ Rudolf Templer, *Madona se světci*, 1890, rozměry nezjištěny, bez viditelné signatury na přední straně obrazu, ve zlatém, profilovaném rámu, farní kostel sv. Michaela ve Vrbně pod Pradědem.

zpracované. Tato přehledná kompozice znázorňuje trůnicí Madona s Ježíškem, s korunou na hlavě jako královnu nebes. Pod ní klečí modlící se světci, žena s květem lilie v náručí a muž který přijímá růženec do Panny Marie. Mohlo by se jednat o sv. Kláru, zejména kvůli atributu lilie a řádovému rouchu dominikánů a sv. Dominika, který je častým námětem Franze i Rudolfa Templerů. Příkladem je obraz Franze Templera *Madona se sv. Dominikem*⁸² z mnichovského kostela Navštívení P. Marie, kde je sv. Dominik zobrazen podobně jako zde. Podlaha má typický šachovnicový vzor. Kompozici doplňují postavy dvou vznášejících se andělů, s oděvy v jemných pastelových barvách, se kterými se setkáváme v tvorbě Josefa Führicha.⁸³

5.2 Portrétní tvorba, krajinomalba a žánrová malba

Jako portrétista byl Rudolf Templer velmi oblíbený a vyhledávaný, ale kvalita jeho portrétů je kolísavá. Jeho malířský projev postupně zdokonaloval, ale i přesto jeho portréty působí konvenčně. Používáním nevýrazných, spíše tmavých barev a neutrálního pozadí se malíř snažil navazovat na vizuální konvenci první poloviny 19. století.⁸⁴ Portréty sloužily především jako reprezentativní důkaz ekonomické a kulturní úrovně portrétovaných. Portrétní tvorbu Rudolfa Templera je možno demonstrovat na několika vybraných ukázkách.

⁸² Franz Templer, *Madona se sv. Dominikem*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno, v novogotickém rámu zdobeném zlacenými kraby, kostel Navštívení p. Marie v Mnichově.

⁸³ Například kompozice *Madona s dítětem* z roku 1835.

⁸⁴ M. Schenková, (pozn. 10), s. 83.

Nejstarším dochovaným portrétním dílem Rudolfa Templera je *Ženský portrét*.⁸⁵ [22] Tento portrét je i jeho nejstarším dochovaným dílem vůbec, malíř ho namaloval ve svých třinácti letech. Vzhledem k dataci byl tento portrét namalován ve Zlatých Horách, čemuž napovídá i styl malby, který se velice liší od jeho pozdější tvorby. Jedná se o velice nevyzrálý malířských projev působící až amatérsky. Malíř zachycuje portrétovanou v mírně idealizovaném stylu. Dílo má kompoziční a proporční nedostatky, kdy hlava zobrazené ženy působí příliš malá oproti tělu. Je zde zobrazena starší žena v červeno-hnědých pruhovaných šatech s bílým čepcem na hlavě. V ruce drží knihu a kapesník. Pozadí je neutrální šedé.

Další čtyři datované a signované portréty Rudolfa Templera se nám dochovaly až z doby jeho působení v Bruntále. Z roku 1860 je *portrét Laurentina Zinka*.⁸⁶ [23] Postavení figury působí poněkud strnule, ale proporčně je postava dobře zvládnuta. Jsou voleny tmavší a nevýrazné barvy. Pozadí je neutrální. Je zde vyobrazen muž oblečen v řádovém piaristickém oděvu, kolem krku má červenou stuhu na níž je zavěšen řád provinciála. Na pravém prsteníčku má výrazný prsten s modrým kamenem a ruku má položenu na prsou. V levé ruce drží knihu. Zakázka pro významnou osobnost provinciála Laurentinuse Zinka svědčí o tom, že byl Rudolf Templer už v roce 1860 známým a vyhledávaným malířem.

⁸⁵ Rudolf Templer, *Ženský portrét*, 1850, olej na plátně, rozměry 53 x 72 cm, bez rámu, signováno vzadu: Rud. Templer 1850, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1486A.

⁸⁶ Rudolf Templer, *Portrét Laurentina Zinka*, 1860. olej na plátně, rozměry 51 x 62,5, signováno vlevo dole: Templer 1860. Obraz umístěn ve zřejmě nepůvodním profilovaném, zlaceném rámu, depozitář Muzeum v Bruntále, inv. č. 3903/63. Někdy uváděno jako portrét Laurentina Linka, protože Link bylo na Bruntálsku v 19. století velice časté jméno. Na zadní straně napsáno: „Laurentinus Zink, Provinzial des Piaristen Ordens, 1855 - 1875, Artium Liberarum Philosophiae Doctor, K. K. Reg. Rat, Großkreuz des Franz - Josefs - Ordens, Ehrenbürger der Stadt Freudenthal ect. ect.“

O rok později, v roce 1861, namaloval Rudolf Templer dva portréty - *Portrét Josefíny Matznerové*⁸⁷ [24] a *Portrét Fr. Metznera*⁸⁸ [25]. Je otázkou, zda-li jde manželé a došlo pouze k chybě při prepisech příjmení, a nebo jestli jsou to dva neznámí lidé. Na obrazech je možno rozeznat ještě malířovu rannou nezkušenost, kterou pozorujeme zejména na portrétu Josefíny Matznerové, jejíž figura vykazuje značné proporční nedostatky. Žena má nepřiměřeně velkou hlavu a velice malé dlaně a její poprsí působí zdeformovaně. Obraz má opět neutrální, tentokrát šedozelené pozadí. Postava ženy je oblečena do světle modrých šatů s krajkovým límečkem a je zdobena zlatým náhrdelníkem, náušnicemi a náramkem. V ruce drží bílý kapesníček s krajkově zdobeným lemem. Naopak portrét Fr. Metznera je velice příjemná malba ozvláštněna prvkem světla v pozadí, které se portrétovanému rozlévá kolem hlavy a tím malbu oživuje. Tento prvek se v tvorbě Rudolfa Templera dále neopakuje. Opět je možno rozeznat menší proporční nedostatky v oblasti rukou. Je zde zobrazen muž středního věku se spokojeným výrazem, který je oblečen do tmavého obleku s motýlkem.

Nejhodnotnější a nejkvalitnějším portrétem Rudolfa Templera, je *Portrét císařovny Alžběty*⁸⁹ [26] z roku 1863, který je malovaný podle grafické předlohy rytce W. Arlanda a neznámého rytce s iniciálou J.B. z roku 1862.⁹⁰ [27] Císařovna je portrétována v nadživotní velikosti. Obraz je namalován v duchu oficiálního portrétu. Oproti jiným,

⁸⁷ Rudolf Templer, *Portrét Josefíny Matznerové*, 1861 olej na plátně, rozměry 39,5 x 51 cm, v původním dřevěném rámu, signatura R. Templer 1861 v na zadní straně rámu, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1482A. Na zadní straně uvedeno, že se jedná o Josefinu Matznerovou, rozenou Hartelovou, narozenou 2. března 1827.

⁸⁸ Rudolf Templer, *Portrét Fr. Metznera*, 1861, olej na dřevě, rozměry 39,5 x 51 cm, signováno v zadu: gemalt 1861 von R. Templer, hnědý rám, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1483A.

⁸⁹ Rudolf Templer, *Portrét císařovny Alžběty*, 1863, olej na plátně, rozměry 134 x 240 cm, signováno v pravém dolním rohu: Templer 1863, depozitář Muzea v Bruntále, inv. č. 69/84.

⁹⁰ Grafická předloha signována An, od rytců W. Arlanda a rytce s iniciálou J.B. Gartenlaube, No 51, Ernst - Keil, Liebzsig 1862, s. 805.

mnohdy nepřiliš výrazným a konvenčním portrétům Rudolfa Templera, se vyznačuje svoji životností. Velmi přesvědčivě jsou zde propracovány látky, což pozorujeme především u krajkového šatu císařovny, sametového křesla, o které se figura opírá a také u mohutného látkového závěsu v levé partii obrazu. Císařovna Alžběta je zde zobrazena v interiéru, je oblečena do bílého oděvu, v ruce má rozevřenou knihu. Obraz nám tak podává zprávu o dobové módě a výzdobě interiérů.

V Bruntále pak roku 1876 namaloval ještě jeden obraz, *Portrét lékaře Kubina*.⁹¹ [28] Zde už je cítit malířova portrétní zkušenost. Obraz je jak kompozičně, tak proporčně dobře zvládnut. Je zde možno pozorovat typické malířské prostředky, které Rudolf Templer při malbě portrétů používal. Jedná se především hladkým rukopisem namalované, mírně natočené, poprsí portrétovaného. Jsou voleny tmavší a nevýrazné barvy a téměř vždy je pozadí neutrální, šedé nebo hnědé barvy. Lékař Kubin je zde zobrazen v černém oděvu s vestou, bílou košilí a motýlkem.

V roce 1878 se Rudolf Templer stěhuje do Opavy, kde se stává velmi oblíbeným a vyhledávaným portrétistou, o čemž svědčí množství jeho dochovaných portrétů z tohoto období. Mění se i jeho malířský styl.

Realistického malířského projevu blízcího se až akademickému malbě užívá Rudolf Templer při malbě pravděpodobně protějškových obrazů *Portrét pána*⁹² [29] a *Portrét dámy*.⁹³ [30] Sílí zde malířova snaha o

⁹¹ Rudolf Templer, *Portrét lékaře Kubina*, 1876, olej na plátně, rozměry 53 x 32,5 cm, signováno vpravo dole: R. Templer 1876, bohatě zdobený, zlatý, zřejmě nepůvodní rám, depozitář Muzea v Bruntále, inv. č. 3901/63.

⁹² Rudolf Templer, *Portrét pána*, 1878, olej na plátně, oválný tvar obrazu s rozměry 37,5 x 28,5 cm, ve zlatém rámu zdobeném sádrovými květy a provazcem, signováno na zadní straně obrazu: Rud. Templer 1878, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1293A.

⁹³ Rudolf Templer, *Portrét dámy*, 1878, olej na plátně, opět oválný tvar obrazu s rozměry 37,5 x 28,5 cm, nesignováno (ale o autorství není pochyb zejména kvůli podobnosti s obrazem *Portrét pána* U1293A, obrazy jsou ve

materialistické pojetí, kdy se pokouší o zachycení fyzické reality zobrazovaných postav. Tyto portréty namaloval Rudolf Templer roku 1878 a dá se tak předpokládat, že je namaloval už v Opavě. Jedná se o konvenční portréty namalované hladkým rukopisem. Barevnost je nevýrazná. Pozadí je v obou případech neutrální šedé. *Portrét pána* zobrazuje staršího muže s plnovousem, s přísným výrazem ve tváři. Má brýle a je oblečen do černého obleku a bílé košile. Na portrétu ženy je možno pozorovat ženu středního věku s krásným účesem, v tmavě modrém šatu s bílým límečkem. Je ozdobena zlatou broží a náušnicemi.

Do skupiny portrétů s vyšším stupněm realismu patří i *Portrét pána ve stejnokroji*⁹⁴ a *Portrét dámy v rudých šatech*,⁹⁵ oba z roku 1884. Obrazy k sobě pravděpodobně patří, jsou malované ve stejném popisném stylu. Malováno hladkým rukopisem a nevýraznými barvami. Na obou obrazech je možno pozorovat v levém horním rohu namalované erby. U portrétu pána je možno rozeznat erb sestávající ze čtyř rudých květů na orámovaném bílém poli s korunkou. Tento motiv je v případě portrétu dámy obohacen ještě o erb zobrazující kachnu nad vodní hladinou na červeném poli.⁹⁶ Oba erby jsou propojeny korunkou. Pozadí je v obou případech neutrální světlé šedé barvy. Portrét pána velmi důstojně zachycuje muže s knírem, oblečeného v uniformě zdobené třemi řády. Portrét dámy zobrazuje tmavovlasou mladou ženu ve výrazných červených brokátových šatech zdobených červenými růžemi, broží a řádem.

stejném zlatém rámu zdobeném sádrovými květy a provazcem), depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1294A.

⁹⁴ Rudolf Templer, *Portrét pána ve stejnokroji*, 1884, olej na plátně, rozměry 56 x 69 cm, v poškozeném rámu zdobeném rostlinnými ornamenty, signovaný vzadu: Rud. Templer 1884, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U1296A.

⁹⁵ Rudolf Templer, *Portrét dámy v rudých šatech*, 1884, olej na plátně, se stejnými rozměry 59 x 69 cm, v poškozeném rámu s rostlinným ornamentem, signováno vlevo dole: Rud. Templer 1884, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U3266A.

⁹⁶ Z hlediska genealogie se pravděpodobně jedná o příslušnici rodu Sohert Viz J. Pilnáček, *Rody starého Slezska*, Brno 2010.

Popisného realismu Rudolf Templer užíval i při malbě portrétů zemských poslanců z roku 1896. *Podobizna poslance Glasnera*⁹⁷ opět velice důstojně zobrazuje staršího muže s plnovousem, oděného do tmavomodrého obleku a bílé košile s motýlkem. Zdobí jej červená stuha s křížem. *Portrét zemského poslance Grohmana*⁹⁸ [31] zachycuje muže ve velice strnulé pozici, je možné že byl obraz malován podle fotografie. Starší muž s knírkem je zde vyobrazen v černém obleku a bílé košili s motýlkem. Zdoben křížem s červenými kameny a odznakem s dvojhlavou orlicí. V obou případe jsou poslanci zobrazení na neutrálním šedém pozadí.

Od roku 1893 se v portrétní tvorbě Rudolfa Templera setkáváme s jistým stupněm idealizmu. Díla jsou stylově podobná jeho prvnímu portrétu z roku 1850, ovšem ve všech ohledech mnohem lépe malířsky zvládnutá. Příkladem je *Portrét ženy*.⁹⁹ Starší žena je zobrazena s jemným úsměvem na tváři, působící až líbezným dojmem. Je oděna v černém oděvu se zlatou sponou, na hlavě má černý krajkový čepec, který ji zakrývá zepředu prokukující šedé vlasy. Prvky idealizace je možno rozeznat i na *Portrétu muže*.¹⁰⁰ Tmavými barvami malovaný portrét zobrazuje staršího muže v černém kabátě a bílé košili se zdobným prvkem u krku. Má světle hnědé, kolem hlavy mírně naondulované vlasy. Oba portrétování jsou zobrazení na typickém šedém neutrálním pozadí.

⁹⁷ Rudolf Templer, *Podobizna poslance Glasnera*, 1896, olej na plátně, rozměry 80 x 93 cm, ve zlaceném rámu zdobeném perlovcem, akanty a rozvilinami, signováno vpravo nahoře: Rud. Templer 1896, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U3270A.

⁹⁸ Rudolf Templer, *Portrét zemského poslance Grohmana*, 1896, olej na plátně, rozměry 80 x 93 cm, ve zlaceném ráme zdobeném rozvilinami a perlovcem, signováno vpravo dole: Rud. Templer 1896, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U2427A.

⁹⁹ Rudolf Templer, *Portrét ženy*, 1893, olej na dřevě, rozměry 40,5 x 30 cm, signováno vpravo dole: Rud. Templer 1893, bez rámu, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U982A

¹⁰⁰ Rudolf Templer, *Portrét muže*, 1893, olej na plátně, rozměry 40,5 x 31 cm, ve zlaceném ráme zdobeném vavřincovými listy, signováno vlevo dole červeně: Rud. Templer 1893, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U983A

Ve tvorbě Rudolfa Templera se setkáváme i se stylově obtížně zařaditelnými díly. Příkladem je trochu neobvyklá, malba komorního formátu *Portrét muže v polském kroji*,¹⁰¹ která zobrazuje celou postavu muže v polském kroji. Stojí v interiéru, kde jsou vidět vitráže a dřevěný nábytek. Malováno tóny zemitých barev a nevýrazným malířských rukopisem.

Velice výjimečným dílem je *Portrét děvčátka*¹⁰² [32] Výjimečné je především krajinné pozadí, se kterým se v portrétní tvorbě Rudolfa Templera téměř nesetkáváme. Jedná se také o jediný dochovaný portrét dítěte ve tvorbě Rudolfa Templera. Děvčátko je malováno en face a má vážný, až zarputilý výraz ve tváři. I přesto však působí roztomile. Je oblečeno do bílých šatů s modrou stužkou kolem pasu. V ruce má kytičku květů.

Velice významnou zakázkou v životě Rudolfa Tempéra byl úkol namalovat portréty starostů, které měly být historickou připomínkou starostů, kteří vedli město Opava k současným vrcholům. O této zakázce bylo rozhodnuto muzejním výborem dne 10. března 1899 a práce byla muzejním výborem přidělena malíři Rudolfu Templerovi.¹⁰³ Malíř na obrazech začal okamžitě pracovat. Již pod dvou dnech mu byl přiznán honorář ve výši 100 - 150 zlatých za dva obrazy, *portrét Martina von Wojtech* a *dr. Emila Rockera*.¹⁰⁴ Celá portrétní galerie opavských starostů byla určena pro zasedací sál Opavské radnice. Objednaných bylo celkem deset

¹⁰¹ Rudolf Templer, *Portrét muže v polském kroji*, 1885, olej na plátně, rozměry 44 x 22 cm, bez rámu a vlevo dole signován R. Templer 1885, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U984A

¹⁰² Rudolf Templer, *Portrét děvčátka*, 1878, olej na plátně, rozměry 38 x 46, signatura na zadní straně obrazu: Rud. Templer 1878, oválného formátu ve zlaceném rámu zdobeném sádrovými ozdobami, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U1083A.

¹⁰³ Rudolf Templer byl v Opavě již známým malířem, zejména díky zakázce pro městskou metropoli z roku 1882, kdy vyzdobil strop městského divadla šesti nástěnnými malbami a namaloval zde i oponu a několik dalších obrazů. Tato práce spadá do období mezi lety 1882 - 1883. Výzdoba se nám díky požáru divadla v roce 1909 nedochovala. Podle dobových fotografií šlo o velmi kvalitní práce. P. Vojta, (pozn. 8), s. 22

¹⁰⁴ P. Vojta, (pozn. 8), s. 22

portrétů, ale kromě čtyř, ještě žijících starostů, byl Templer při malbě odkázán na fotografie. Po smrti Rudolfa Templera vznikly ještě další dva obrazy, doplňující tak dvanáctidílný cyklus významných opavských starostů.¹⁰⁵

Nejstarším zobrazeným starostou je *Johann Josef Schössler*, který zastával funkci starosty v letech 1797 - 1834. Následují *Josef Alois Rossi* 1837 - 1856, *Dr. Franz Heinz* 1856 - 1862, *Dr. Karl Wilhelm Ditrich* 1863 - 1869, *Dr. Antonín Heinz* 1869 - 1872, *Martin Woytech v. Willfest* [33] 1872 - 1882, *Dr. Moritz Rossy* 1882 - 1886, *Dr. Emil Rocker* [34] 1886 - 1887, *Franz Hauer* 1888 - 1892 a *Dr. Emil Rochowanski* 1892 - 1908 u nějž je patrné, že jej dokončoval jiný malíř. Ve výčtu chybí starosta Leopold Lenz, který zastával funkci starosty v letech 1834 - 1837.¹⁰⁶ Proč jej Rudolf Templer vynechal není jasné, pravděpodobně neexistovala žádná jeho fotografie, podle které by mohl být jeho portrét namalován.

Templerovy obrazy jsou řešeny jako celek,¹⁰⁷ stmeluje je jednotná technika, formát a kompozice. Postavy starostů jsou zobrazeny jako polopostavy en face, s výjimkou nejmladšího obrazu, kde je starosta více pootočen. Obrazy jsou malovány v konzervativním stylu, s neutrálním pozadím a jsou voleny spíše tmavší barvy. Je jim tak dodáváno na významu a důstojnosti. U horního okraje každého obrazu je napsáno celé jméno starosty, doba jeho působení ve funkci, případně další významné funkce, které starosta zastával. Práce byly dlouhou dobu součástí mobiliárního fondu zámku Bruntál. V roce 2001 byly obrazy převezeny do Opavy a dnes je najdeme v kanceláři primátora v budově Hlásky.

¹⁰⁵ Nejmladší dva portréty starostů namalovali Adolf Zdrasil (*Portrét W. Kulicha*) a Helmut Krommer (*Portrét starosty E. Franze*) viz P. Vojtal, (pozn. 8), s. 23

¹⁰⁶ P. Vojtal, (pozn. 8), s. 22

¹⁰⁷ Ve všech případech se jedná o olej na plátně s rozměry 85 x 63 cm.

Podobu umělce prozrazuje jeho *Autoportrét*.¹⁰⁸ [35] Rudolf Templer je zde realisticky zobrazen jako mladý muž v tmavém kabátu a bílé košili. Má polodlouhé hnědé vlasy, knír, vousy a brýle. Jsou voleny spíše nevýrazné barvy. Pozadí je světlehnědé neutrální. Dochovala se nám ještě jedna velmi malá malba *Portrét muže*.¹⁰⁹ Domnívám se, že by se mohlo jednat taktéž o autoportrét umělce, tentokrát již v pokročilém věku.¹¹⁰ Tváře portrétovaných jsou si podobné, na obou obrazech jsou stejně ztvárněny brýle. Zajímavé je zde oživení inkarnátu pleti v oblasti tváře rudou barvou, což u Rudolfa Templera není obvyklé. Nad hlavou portrétovaného je příliš velká nevyužitá plocha, jedná se pravděpodobně o kompoziční nedostatek, obraz tak působí nevyváženě. Je zde vyobrazen muž s hnědými vlasy a plnovousem, s brýlemi a černým kabátem.

Rudolf Templer měl ve zvyku svá díla signovat. Dochovaly se nám i portréty, které signované nejsou, ale jsou Rudolfu Templerovi, historiky umění, připisovány. Jsou jimi *Podobizna mladé ženy*,¹¹¹ *portrét paní Schreierové*¹¹² [36] (*Portrét hostinské v restauraci u Zlatého lva*¹¹³) a *Portrét starší dámy*.¹¹⁴ Rukopis, barevnost i celkové pojetí portrétů je blízké jeho tvorbě. Jedná se o kvalitou

¹⁰⁸ Rudolf Templer, *Autoportrét*, 1870, olej na dřevě, rozměry 34 x 49, v hladkém zlaceném rámu, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U1151A.

¹⁰⁹ Rudolf Templer, *Portrét muže*, nedatováno, olej na plátně, menších rozměrů 33 x 20 cm, signováno vpravo dole Rud. Templer, bez datace, bez rámu, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U985A.

¹¹⁰ Je známo, že Rudolf Templer neměl ke konci života mnoho zakázek, mohl si krátit čas malbou svého autoportrétu. Obraz je malých rozměrů, bez rámu a kompozičně nevyřešený, nemohlo se tudíž jednat o větší zakázku.

¹¹¹ Rudolf Templer *Podobizna mladé ženy*, olej na plátně, rozměry 52 x 42 cm, bez signatury, bez rámu, depozitář zámeckého muzea Bruntál inv. č. 3866/63.

¹¹² Rudolf Templer, *portrét paní Schreierové*, nedatováno, olej na plátně, rozměry 33 x 28 cm, ve dřevěném profilovaném rámu se zlatou lištou, depozitář Muzea v Bruntále, inv. č. 3878/63.

¹¹³ Obraz je vystaven na stálé muzejní expozici „Řemeslo má zlaté dno“ na zámku v Bruntále (1.1.2008 – 8.12. 2012), kde je obraz nazván *Portrét hostinské od Zlatého lva*.

¹¹⁴ Rudolf Templer, *Portrét starší dámy*, nedatováno, olej na plátně, rozměry 65 x 51 cm, bez rámu. Obraz je nesignovaný, depozitář Slezského zemského muzea inv. č. U1647A.

průměrné měšťanské portréty s charakteristickými rysy malířovy portrétní práce, jako je hladký rukopis, nevýrazné tmavší až fádňi barvy, neutrální šedé nebo hnědé pozadí a zobrazení poprsí portrétovaného z mírně natočeného úhlu. Tyto portréty jeví velice blízké podobnosti s ostatními portrétními pracemi Rudolfa Templera, dá se proto nad jeho autorstvím uvažovat.

Rudolf Templer byl i malířem krajinomaleb. V jeho skicáku,¹¹⁵ jsou kresebné návrhy krajin, které svědčí o jeho zdatnosti v tomto žánru. V mnoha jeho náboženských i žánrových obrazech tvoří pozadí krajinné motivy, jejichž provedení podává zprávu o dovednostech Rudolfa Templera v krajinomalbě. Příkladem je již zmiňovaný obraz *Nanebevzetí Panny Marie* z piaristického kostela v Bruntále, jehož součástí je velice působivá veduta.

Jako malíř krajin se Rudolf Templer představil i při práci na pozadí k Betlému, který namaloval spolu s J. Partschem a M. Kunertem.¹¹⁶

Dochovaly se dva nesignované protějškové obrazy: *Bruntál od východu v létě*¹¹⁷ a *Bruntál od východu v zimě*,¹¹⁸ které jsou připisovány Rudolfu Templerovi. Obrazy jsou z roku 1863, tedy z doby, kdy Rudolf Templer působil v Bruntále. Oba obrazy zachycují podobu Bruntálu s železniční dráhou v druhé polovině 19. století. Pohledy jsou spíše podprůměrné malířské kvality, působí až amatérsky. Krajina působí velice stroze, nejsou zde žádné výrazné prvky. Rudolf Templer dosahoval v oblasti

¹¹⁵ Uloženo ve Slezském zemském muzeu v Opavě.

¹¹⁶ K. Málková, *Betlémové figurky a Betlémy ze sbírek Muzea v Bruntále*, Bruntál, 2006, s. 5.

¹¹⁷ Rudolf Templer, *Bruntál od východu v létě*, 1863, olej na plátně, rozměry 116 x 174, nesignováno, bez rámu, depozitář zámeckého muzea Bruntál inv. č. 3947/63.

¹¹⁸ Rudolf Templer, *Bruntál od východu v zimě*, 1863, olej na plátně, rozměry 116 x 175, nesignováno, bez rámu, depozitář Muzea v Bruntále inv. č. 3948/63.

krajinomalby vyšších malířských kvalit. Tyto obrazy budou pravděpodobně od jiného malíře.

Rudolf Templer byl také malířem střeleckých terčů. Dochovaly se od něj celkem čtyři střelecké terče. Terče se vyznačují hladkým rukopisem, výběrem jemných a světlých barev a precizní modelací postav. Postavy jsou umístěné do krajinného pozadí, které je velmi dobře malířsky pojednáno. Nejstarší *střelecký terč*¹¹⁹ z roku 1850 zobrazuje milenecký pár u koně. Je zde žena v bílém šatu a muž ve výzbroji a s helmou s křídly. Mohlo by se jednat o mytologickou scénu Rinalda a Armidy. Postavy jsou velice kvalitně zpracovány. Velice dobře je zde zobrazen kůň. Z roku 1865 je *střelecký terč*,¹²⁰ který zobrazuje staršího myslivce se zbraní a se psem v přírodě. Postava myslivce je mírně idealizovaná a průhled do krajiny s červánky vykazuje prvky romantického krajinářství. Oproti tomu *střelecký terč*¹²¹ [37] znázorňuje horníka s rýčem, který je zobrazen velice realisticky. Figura horníka je precizně vymodelována a jeho uniforma je pojednána do nejmenšího detailu. Zřejmě nejmladším *střeleckým terčem*¹²² [38] je opět terč s myslivcem z roku 1877. Myslivce je zobrazen v přírodě a u nohou má ulovenou srnu. Průhled do skal připomíná projevy českých a vídeňských krajinářů 2. poloviny 19. století. K tomuto terči se dochoval kresebný návrh ve skicáku Rudolfa

¹¹⁹ Rudolf Templer, *střelecký terč*, 1850, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, Signováno vlevo dole: Rud. Templer 1850, Muzeum v Bruntále, bez čísla, dole nápis Johann Pfeiler 1899 - Schützenkönig - 1900.

¹²⁰ Rudolf Templer, *střelecký terč*, 1865, olej na dřevě, signatura Templer vpravo dole, Muzeum Bruntál inv. č. 47/68, dole je napsáno Albert Richler Heren H. Tiller 1865

¹²¹ Rudolf Templer, *střelecký terč*, nedatováno, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, Zámek Bruntál, bez čísla, signováno vpravo dole: Rud. Templer, nahoře nápis Glück auf! a dole je uvedeno 18 Josef Losert Schützenkönig. 95.

¹²² Rudolf Templer, *střelecký terč*, 1877, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, bez signatury, Zámek Bruntál, bez čísla, dole nápis Dr. Jun Al Schwarz Schützenkönig 1877.

Templera.¹²³ [39] Tyto střelecké terče dokazují, že byl Rudolf Templer zdatný i v oblasti žánrové malby.

¹²³ Rudolf Templer, kresebný návrh ke střeleckému terči, nedatováno, kresba tužkou, 15 x 23 cm, Slezské zemské muzeum Opava, inv. č. U1540A.

6. Franz Templer

Franz Templer se narodil 9. dubna 1854 ve Zlatých Horách v domě č.p. 140.¹²⁴ Nadání k malbě zdědil po svém otci. Ten ho také malbě vyučil. Frantz Templer byl na rozdíl od svého bratra Rudolfa, který zemřel svobodný, třikrát ženatý.¹²⁵ Poprvé se oženil v roce 1884 s dcerou sochaře Raimunda Kutzera¹²⁶ z Horního Údolí Dorotou Kutzerovou. Jeho druhou manželkou byla Philommena Buchmanová z Vidnavy a potřetí se oženil s Annou Schön z Mnichova u Vrbna pod Pradědem.¹²⁷ Franz Templer byl správcem církevní restaurace ve Zlatých Horách, která stávala v blízkosti v té době nově rodícího se poutního kostela Panny Marie Pomocné, kde pracoval i jako kostelník.¹²⁸ V podkroví restaurace měl svůj malířský ateliér.¹²⁹ Na rozdíl od svého bratra Rudolfa prožil celý svůj život ve Zlatých Horách, kde 5. listopadu 1930 zemřel.¹³⁰

6.1. Malířská tvorba

Franz Templer byl malířem náboženských obrazů, především pro kostely, okrajově se věnoval i portrétní malbě. Jeho díla jsou opět ve většině případu signovaná a není tedy možno pochybovat o jeho autorství. Franz Templer se podepisuje střídavě tiskacím a psacím písmem F.

¹²⁴ Zemský archiv Opava, Sběrka matrik moravskoslezského kraje, Zlaté Hory, Z-IX-10, folium 15, Franz Templer narozen 09. 04. 1854.

¹²⁵ M. Schenková, (pozn. 10), s. 82

¹²⁶ Franz Templer spolupracoval s Raimondem a Rafaelem Kutzerem na výzdobě filiálního kostela Navštívení p. Marie v Mnichově. Viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 83

¹²⁷ M. Schenková, (pozn. 10), s. 82

¹²⁸ Ibidem

¹²⁹ Josef Šmoldas: Zlatohorské letokruhy, 4.7.2008

¹³⁰ M. Schenková, (pozn. 10), s. 82.

Templer. Především v ranné tvorbě uvádí i dataci. Někdy obrazy signuje pouze svými iniciály F. T.

Jeho práce nacházíme především v okolí Zlatých Hor. Franz Templer pracuje v pozdně nazarénském stylu. Většina jeho kompozic je převzatých od malíře Josefa Führicha, což lze pozorovat především na obrazech jeho křížových cest. Malířský vývoj Franze Templera v provedení křížových cest lze demonstrovat na třech příkladech z různých časových období.

Nejmladší křížové cesty¹³¹ se vyznačují jistou malířskou nezkušeností a nevyhraněným stylem. Obrazy křížové cesty z roku 1890 z kostela sv. Jana Křtitele v Horním Údolí¹³² jsou sice kompozičně přejeté od Josefa Führicha, (především z kompozic jeho křížových cest z vídeňského kostela sv. Jana Nepomuckého) ale výrazové prostředky malíře jsou velmi osobité. Jednou z výrazných složek malby Franze Templera je barva. Obrazy jsou malovány až expresivní barevností, což je znatelné například na zastavení číslo sedm - *Ježíš padá pod křížem podruhé*. [40] Franz Templer zobrazoval postavy vojáků vždy výrazně tmavšími barvami, než postavu Krista a jeho stoupenců. Zde jsou kontrasty barev vyvedeny až do krajnosti. Zobrazení bílého těla Kristova v kontrastu červených těl vojáků je symbolikou nevinnosti a čistoty Krista oproti dábelským figurám vojáků. Červená barva kůže vojáku v kontrastu s výraznou modrou barvou jejich oděvů působí velice expresivně. Těmito velice výraznými kontrasty se Franz Templer mírně odchyluje od tradic nazarenismu. I ostatní obrazy této křížové cesty jsou velmi nápadné svou sytou a velmi výraznou barevností, což je patrné především u

¹³¹ Nejmladší datovaná křížová cesta je z roku 1879 v zámku Jánský Vrch v Javorníku. M. Schenková, (pozn. 10) s. 82

¹³² Franz Templer, křížová cesta, 1890, oleje na plátně, rozměry nezjištěny, signováno na zastavení IX., XIII a XIV.: F. Templer, kostel sv. Jana Křtitele v Horním Údolí.

zpracování drapérie hlavních postav. Zřetelná je i velmi výrazná modelace těl a drapérie. Některé postavy jsou proporčně nezvládnuté a v několika případech jsou postavy zachyceny v nepřírozených polohách. Mezi zásady nazarenismu, které malíř dodržoval, patří zpracování pozadí, které v podání Franze Templera působí pouze jako jakási kulisa. Malíř si nedává příliš záležet na vypracování hloubky obrazu. Pozadí je výrazně světlé a v některých případech můžeme mít i pocit, jakoby k prvnímu expresivně pojatému plánu obrazu ani nepatřilo. Franz Templer respektuje typickou nazarénskou světelnost obrazů, která jim dodává náboženskou hloubku a intimitu. Zobrazované postavy mají vážné výrazy ve tvářích v důsledku jejich vnitřních náboženských prožitků.

Z roku 1906 je křížová cesta z kostela Navštívení Panny Marie v Mnichově.¹³³ [41] Malíř omezil dříve velice nápadnou barevnost a začal užívat jemnějších a světlejších barev. V kompozicích přibývá množství postav. Malíř začíná zjednodušovat pozadí a nevěnuje mu mnoho pozornosti. Osobitost malby Franze Templera zde ustoupila a začala se podřizovat nazarénské tradici. Obrazy působí umírněněji a snaží se více působit na meditativní náboženské vnímání diváka. Velmi podobná je křížová cesta z Velkých Kunětic, [42] která není datovaná, ale vzhledem k malířově stylu pravděpodobně spadá do období mezi lety 1900 až 1906. Výrazným prvkem jsou zde tmavé linie, ale zároveň i snaha o plasticitu. V porovnání s kompozicemi křížových cest Josefa Führicha [43], jsou kompozice Franze Templera málo propracované, strohé a pozadí je plytké.

¹³³ Franz Templer, křížová cesta, 1906, oleje na plátně, rozměry nezjištěny, signováno a datováno na zastavení I. a IX.: Franz Templer 1906, kostel Navštívení Panny Marie v Mnichově.

Z roku 1913 je pak křížová cesta v kostele kostela Jména Panny Marie v Rejvízu.¹³⁴ [44] Opět se zde setkáváme s výraznými barvami a zde s ještě více zjednodušeným pozadím, které se zde v několika případech omezuje pouze na horizont a nebe. Ubývá zde i postav v obraze. S výjimkou těla Kristova, zde malíř téměř nezobrazuje holou kůži a nedochází k nepřírozenému propracování anatomie figur v obraze, jak bylo možno pozorovat na obrazech křížové cesty z Horního Údolí. Také vymizel dříve používaný velmi výrazný kontrast mezi barvou kůže Krista a vojáků, který na obrazech křížové cesty v Rejvízu není téměř znatelný. Při srovnávání obrazů křížových cest je možno zaznamenat, jak se Franz Templer postupně vzdal svého osobitého stylu a podřídil se tradicím nazarenismu. Od expresivních kontrastů přešel k umírněnému stylu s hlubším vyzněním.

Franz Templer, kromě malby křížových cest, namaloval množství dalších obrazů, sloužících k výzdobě kostelů. Nejstarším datovaným obrazem v díle Franze Templera je obraz *Smrt sv. Josefa*,¹³⁵ [45] z roku 1873, z farního kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Zlatých Horách. Obraz s velice klidnou atmosférou je namalovaný v nazarénském stylu blízkému malíři Josefu Führichovi. Jsou voleny ladné čisté tóny barev. Škála barev se zde omezuje pouze na odstíny modré, červené a hnědé barvy. Je zde možno pozorovat typicky nazarénské zacházení se světlem, které navazuje až spiritualistickou atmosféru. Plasticita a hloubka obrazu je omezená, důraz je kladen spíše na obrysové linie a kresebnost. Cílem malíře není zobrazit dramatickou scénu smrti sv. Josefa s dramatickými výrazy ve tvářích a dynamickými gesty, jak to měli ve zvyku barokní

¹³⁴ Franz Templer, křížová cesta, 1913, oleje na plátně, rozměry nezjištěny, signováno a datováno na zastavení XIII.: F. Templer 1913 kostela Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹³⁵ Franz Templer, *Smrt sv. Josefa*, 1873, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno vpravo dole: F. Templer 1873, v dřevěném rámu s kovovou lištou, nahoře obloučkovitě zakončeném, farní kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Zlatých Horách.

malíři, ale spíše navození vážnosti a intimity a pokus o zobrazení hlubokého duševního prožitku postav. Obraz působí velice jednoduše až stroze, je oproštěn od veškerých detailů. Z tmavého pozadí vystupují pouze čtyři hlavní figury, které doplňuje velice jednoduše pojatá nebeská sféra v horní části obrazu.

Další datované obrazy se dochovaly až z 80. let 19. století.¹³⁶ Z roku 1883 je pak obraz *sv. Rodina*,¹³⁷ [46] v již zmiňovaném kostele Jména Panny Marie v Rejvízu. Malíř zde volil nevýrazné šedozelené barvy a je zde znatelná absence teplého nazarénského světla. Obraz působí chladným a nevýrazným dojmem. Zvláštní je i zobrazení sv. Josefa, jehož pleť je malována v odstínech červené barvy. Kompozičně je obraz velice nešikovně zpracován, postavy jsou umístěny ve zvláštním architektonickém prostoru o jehož tvaru si divák nedokáže udělat představu. Trůnicí Panna Marie je zobrazena ve velice nepřirozené poloze. Tento obraz vykazuje celou řadu kompozičních a proporčních chyb a máme pocit až jakési bezduché atmosféry obrazu.

Vývoj malby Franze Templera je možno pozorovat na jiném obraze *sv. Rodiny*,¹³⁸ [47] z roku 1890, který se dnes nachází v poutním kostele Panny Marie Pomocné ve Zlatých Horách. Krásný prosvětlený obraz naplněný láskyplnou atmosférou vyniká oproti předchozímu obrazu svou barevností a svěžestí. Prvek venkovských dětí adorujících svatou rodinu naznává až romantickým malířstvím Josefa Mánese. Obraz je velice dobře kompozičně rozvrhnut, i přes velké množství postav působí přehledně a kompozičně vyrovnaně.

¹³⁶ Před rokem 1883, roku 1882 namaloval ještě obraz sv. Floriána z filiálního kostela sv. Kateřiny ve Stránské viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 82

¹³⁷ Franz Templer, *Sv. Rodina*, 1883, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno vpravo dole F. Templer 1883, dřevěný rám v rozích zdobený rostlinnými motivy, kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹³⁸ Franz Templer, *Sv. Rodina*, 1900, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno vpravo dole F. Templer 1900, kovový, dekorativně zdobený rám, poutní kostel Panny Marie Pomocné ve Zlatých Horách.

Ustupuje i plošnost a poprvé se v tvorbě Franze Templera setkáváme s hodnotně ztvárněným pozadím. Jedná se o jeden z nejvyšších obrazů Franze Templera.

Téma sv. Rodiny, sv. Josefa a Panny Marie poté Franz Templer zpracovává ještě několikrát. Od roku od 90. let 19. století se jeho projev dá považovat za vyzrálý. Kvalita obrazů Franze Templera je kolísavá. V jeho tvorbě se střídavě setkáváme se zajímavými malířsky dobře pojednanými díly, ale i méně kvalitními obrazy. Malíř respektoval tradice nazarenismu a aplikoval je na své kompozice. Maloval hladkým rukopisem a užíval světlých rozjasněných barev, jejichž škála byla často značně omezena. Jeho obrazy v mnoha případech postrádají jakoukoliv atmosféru, jsou strohé a nevýrazné. Z některých obrazů naopak sálá atmosféra klidu a harmonie. Jeho kompoziční schémata se často opakují. Tyto základní principy malby Franze Templera je možno demonstrovat na vybraných ukázkách.

Prvním příkladem, spadajícím do kategorie spíše méně kvalitních kompozic, je jeho významná zakázka na výzdobě novogotického kostela Navštívení p. Marie v Mnichově. Namaloval zde obraz pro hlavní oltář, který má podobu triptychu. Uprostřed je největší obraz *Navštívení Panny Marie*, po stranách jsou pak obrazy *Narození Krista* a *Zvěstování Panně Marii*.¹³⁹ Z mnichovského kostela jsou i další dva obrazy *Sv. Josef*¹⁴⁰ a *Vyučování Panny Marie*.¹⁴¹ [48] Všechny zmiňované obrazy na první pohled upoutají svým zlatým pozadím, které nás odkazuje až ke gotickému malířství. Samotné výjevy odpovídají nazarénském stylu

¹³⁹ Franz Templer, *Navštívení P. Marie, Narození Krista, Zvěstování Panně Marii*, nedatováno, oleje na plátně, rozměry nezjištěny, signováno pravděpodobně na zadní straně obrazů, umístěno na novogotickém oltáři v novogotických rámech, kostel Navštívení p. Marie v Mnichově.

¹⁴⁰ Franz Templer, *Sv. Josef*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno pravděpodobně na zadní straně obrazů, v novogotickém rámu, kostel Navštívení p. Marie v Mnichově.

¹⁴¹ Franz Templer, *Vyučování Panny Marie*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno pravděpodobně na zadní straně obrazů, v novogotickém rámu, kostel Navštívení p. Marie v Mnichově.

malby Franze Templera. Celkově ale působí nezajímavé, jsou téměř bez atmosféry a schematicky se opakují.

Z roku 1911 je obraz *Panna Marie se sv. Josefem a Máří Magdalénou*,¹⁴² [49] ze sbírky Muzea v Bruntále. Malíř, jak to u něj bylo ve zvyku, používá velice omezenou škálu barev. I když jsou postavy zachyceny v gestech zármutku a utrpení, na diváka z obrazu nepůsobí téměř žádné emoce. Malba působí stroze a nezajímavě.

Mezi kvalitnější kompozice patří obraz z roku 1890 *Madona se sv. Dominikem*¹⁴³ [50] z již zmiňovaného mnichovského kostela. Obraz vykazuje typické znaky umělcovy nazarénském malby. Na obraze malovaným hladkým rukopisem jsou zobrazeny líbezné postavy v harmonické scéně plné světla a svěžích barev, jejichž škála je ale opět poněkud omezená. Madona je zobrazena jako královna nebes v doprovodu sv. Dominika, který je zobrazen se svým atributem psa s hořící pochodní.

Stejnou fyziognomií a postoj, jako u sv. Dominka, je možno pozorovat u postavy sv. Antonína Paduánského¹⁴⁴ [51] na kompozici z roku 1893 z farního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Bruntále. Tato kompozice se omezuje na klečící postavu světce, který se klaní Ježíškovi. Jedná se o velmi jednoduchou, přehlednou kompozici malovanou jasnými barvami.

Na faře ve Zlatých Horách nalezneme další, poměrně kvalitní, zpracování mariánských. Nachází se zde obraz

¹⁴² Franz Templer, *Panna Marie se sv. Josefem a Máří Magdalénou*, 1911, olej na dřevě (dvě prkenice), přibližné rozměry 150 x 200 cm, signováno vpravo dole: F. Templer, dole nápis: Gewidmet von den Wallfahrern aus Kozendort 1911, dar poutníku z Moravského Kočova kostelu Maria Hilf ve Zlatých Horách, umístěno ve sbírce Muzea v Bruntále, inv. č. 71/67.

¹⁴³ Franz Templer, *Madona se sv. Dominikem*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno, v novogotickém rámu zdobeném zlacenými kraby, kostel Navštívení p. Marie v Mnichově.

¹⁴⁴ Franz Templer, *Sv. Antonín Paduánský*, 1893, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno a datováno vzadu: F. Templer 1893, kostel Nanebevzetí Panny Marie v Bruntále.

*Madona*¹⁴⁵ [52] (a obraz *sv. Josef*¹⁴⁶). Celková pojetí obrazů jsou si blízká a obrazy k sobě pravděpodobně patří. Malíř zde umně oživuje inkarnáty pleti červenou barvou. Zajímavé jsou motivy orientálních koberců, umístěných za hlavními postavami. Na faře ve Zlatých Horách dále najdeme obraz *Panna Marie Bolestná*¹⁴⁷ z roku 1907. Opět se jedná o typickou nazarénskou malbu Franze Templera. Obraz nevyniká žádnými specifickými prvky. Malíř se stále drží svého stylu a konzervativních schémat, které stále opakuje.

Vyspělý malířský styl Franze Templera je možno pozorovat na obraze *Madona* z roku 1917.¹⁴⁸ Velice výrazný obraz upoutá krásou a ladností postav Panny Marie a Ježíška. Zajímavě realisticky jsou zpracovány oči.

Z roku 1907 je i zvláštní a velice odlišný obraz, který se vymyká klasickému ztvárnění Madon v díle Franze Templera. Obraz *Madona*¹⁴⁹ [53] se nachází v poutním kostele Panny Marie Pomocné ve Zlatých Horách. Deformované tvary figur Madony a Ježíška jeví blízké podobnosti s gotickou malbou. Malíř klade důraz na malbu, je zde absence typických nazarénských linií. Barevnost je lokální. I když se dílo liší od klasické tvorby Franze Templera, je signováno a proto nemůže být o jeho autorství pochyb.

V díle Franze Templera se dále setkáváme s kategorií obrazů, znázorňující jednotlivé postavy světců. Zobrazení světců můžeme rozdělit do dvou skupiny, na celofigurální zobrazení světců a na světce zobrazené do půlky těla.

¹⁴⁵ Franz Templer, *Madona*, datace nečitelná, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno a datováno vpravo dole: F. Templer, datace nečitelná, fara Zlaté Hory.

¹⁴⁶ Franz Templer, *Sv. Josef*, olej na plátně, datace nečitelná, rozměry nezjištěny, signováno a datováno vpravo dole: F. Templer, datace nečitelná, fara Zlaté Hory.

¹⁴⁷ Franz Templer, *Panna Marie Bolestná*, 1907, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno a datováno vpravo dole: F. Templer 1907, fara Zlaté Hory.

¹⁴⁸ Franz Templer, *Madona*, 1917, olej na plátně, signováno a datováno vpravo dole: F. Templer 1917, depozitář zámeckého muzea Bruntál inv. č. 549/71.

¹⁴⁹ Franz Templer, *Madona*, 1907, olej na plátně, signatura vpravo dole: F. Templer, kostel Panny Marie Pomocné ve Zlatých Horách.

V každé skupině je zobrazení světců konstantní. Jsou zobrazováni v podobném postoji a v téměř šablonovité fyziognomii. Postavy často působí statickým dojmem. Ve všech případech je užíváno jasných a světlých barev. Postavy jsou umísťovány většinou do krajiny nebo do popředí architektury a jsou zobrazováni se svými atributy.

Skupinu celofigurálních kompozic reprezentují obrazy *Sv. Jan Křtitel*,¹⁵⁰ *Sv. Dominik*¹⁵¹ [54] a *Sv. Petr (sv. Biskup)*.¹⁵² [55] Do půlky těla potom Franz Templer zobrazil světce na obrazech, které se nacházejí v kapli Jména Panny Marie v Rejvízu. Jedná se o *Sv. Cecílii*,¹⁵³ [56] *Sv. Filoménu*,¹⁵⁴ *Sv. Otýlii*,¹⁵⁵ *Sv. Anežku*,¹⁵⁶ [57] *Sv. Stanislava Kostku*¹⁵⁷ a *Sv. Jeronýma*.¹⁵⁸ Zvláštní kategorii potom tvoří obrazy *Sv. František z Assisi*,¹⁵⁹ *Sv. Augustin*,¹⁶⁰ [58] *Sv. František Xaverský*,¹⁶¹ a *Sv. Hedvika*,¹⁶² kteří jsou zobrazováni v doprovodu dalších postav a jsou zasazeni

¹⁵⁰ Franz Templer, *Sv. Jan Křtitel*, 1885, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, signováno vpravo dole F. Templer 1885, obyčejný hnědý dřevěný rám se zlatou lištou, farní kostel Narození P. Marie, Andělská Hora

¹⁵¹ Franz Templer, *Sv. Dominik*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signatura zezadu, fara Zlaté Hory.

¹⁵² Franz Templer, *Sv. Petr (sv. Biskup)*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signatura zezadu, fara Zlaté Hory.

¹⁵³ Franz Templer, *Sv. Cecílie*, nedatováno olej na plátně, signováno vlevo dole: F. T., kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹⁵⁴ Franz Templer, *Sv. Filoména*, nedatováno olej na plátně, signováno vpravo dole: F. T., rozměry nezjištěny kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹⁵⁵ Franz Templer, *Sv. Otýlie*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, bez signatury na přední straně obrazu, kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹⁵⁶ Franz Templer, *Sv. Anežka*, 1906, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno a datováno vpravo dole: F. Templer 1906, kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹⁵⁷ Franz Templer, *Sv. Stanislav Kostka*, nedatováno, olej na plátně, signováno vlevo dole: F. Templer, rozměry nezjištěny kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹⁵⁸ Franz Templer, *Sv. Jeroným*, nedatováno, olej na plátně, signováno vlevo dole: F. T., rozměry nezjištěny, kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹⁵⁹ Franz Templer, *Sv. František z Assisi*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signatura vpravo dole: F. Templer, fara Zlaté Hory.

¹⁶⁰ Franz Templer, *Sv. Augustin*, nedatováno, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, signatura vpravo dole: F. Templer, fara Zlaté Hory.

¹⁶¹ Franz Templer, *Sv. František Xaverský*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signatura vpravo dole: F. Templer, kostel sv. Michaela Mnichov.

¹⁶² Franz Templer, *Sv. Hedvika*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, bez signatury na přední straně obrazu, kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Zlatých Horách.

do neobvyklého krajinného horizontu.¹⁶³ Formáty těchto obrazů jsou výrazně větší.

Výjimečná je v díle Franze Templera zdařilá mnohofigurální kompozice z rejvízského kostela *Čtrnáct pomocníků nad vesnicí Revíz* [59] z roku 1910.¹⁶⁴ V nebeské sféře jsou zobrazení světci a světice se svými, často i zvířecími, atributy (některé z nich známe z již zmiňovaných jednofigurálních kompozic). Vévodí jim uprostřed zobrazený sv. Josef s Ježíškem. Tato bohatá figurální stafáž není v díle Franze Templera příliš častá. Obraz působí nevýrazně zejména kvůli užití úzké škály barev. Převládá zde červená, zelená a hnědá. Obraz doplňuje a oživuje veduta v dolní části obrazu, na které je možno pozorovat podobu vesnice Rejvív s kostelem Jména Panny Marie v 19. století.

Franz Templer často zdobil kostely nástěnnými malbami technikou al secco. Od roku 1900 pracoval hned s několika spolupracovníky¹⁶⁵ na výzdobě farního kostela v Zlatých horách.¹⁶⁶ Technikou al secco vyzdobil klenbu kostelní lodi figurálními a ornamentálními malbami. V hlavních klenebních polích najdeme výjevy *Narození Panny Marie*, *Nanebevzetí Panny Marie* a *Nejsvětější trojice*. Lunety jsou zdobeny mnoha biblickými motivy, jako je například *Vyhnání Adama a Evy z ráje*, [60] *Vyučování Panny Marie*, *Zvěstování Panně Marii*, *Narození Páně*, *Útěk sv. Rodiny do Egypta*, *Ukřižování Ježíše Krista*, ale i výjevy jako *Panna Marie se svatým Dominikem* nebo *svatý Michal bojující s ďáblem*. Dále jsou zde samostatně zobrazení světci, například *sv. Kateřina*, *sv. Barbora*, *sv. Jan Křtitel*, *sv. Albert Veliký*, *sv. Tomáš Akvinský*, *Sv. Ignác u Loyoly*, *sv. Fratišek Xaverský*, *sv.*

¹⁶³ Sv. Augustin je zobrazen s dítětem u moře, sv. František Xaverský u skalisek sv. František z Assisi na louce s holuby.

¹⁶⁴ Franz Templer, *Čtrnáct pomocníků nad vesnicí Rejvív*, 1910, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno a datováno vpravo dole: F. Templer 1910, kostel Jména Panny Marie v Rejvízu.

¹⁶⁵ Spolupracoval s Emilem Brendlem a Antonem Buchmannem. Viz M. Schenková, (pozn. 10) s. 82.

¹⁶⁶ M. Schenková, (pozn. 10), s. 82.

Petr a sv. Pavel. [61] Jsou zde i připomínky slavných architektur jako je *Porta Coeli* nebo *Domus Aurea*. Na kůru jsou potom zobrazeny fűhrichovsky pojaté postavy andělů, hrající na hudební nástroje.

Fresky jsou v prostoru kostela dobře a logicky rozmístěny, každému výjevu je věnován jednotlivý prostor. Řemeslnou práci ve stylu *al secco* zvládl malíř velmi dobře. Pokračuje zde ve tradici nazarénské malby a nepouští se do experimentů. Jedná se o malbu v jasných a ostrých barvách se znatelnou přítomností nazarénského světla. Typy a fyziognomie postav je zde až šablonovitě opakována, stejně jako styl zpracování drapérie. Celkově působí výjevy umírněně a přehledně.

Franz Templer při práci na této zakázce spadl z lešení a těžce se zranil.¹⁶⁷ Malby poté dokončil jeho žák a častý spolupracovník Emil Brendel. Práce Emila Brendela je téměř nerozpoznatelná od práce Franze Templera. Na kompozicích nelze rozeznat rozdílný rukopis malířů.

Práce ve stylu *al secco* si Franz Templer poté ještě několikrát zopakoval.¹⁶⁸ Významnější zakázkou byla výzdoba kostela v Rejvízu roce 1924, opět spolu Emilem Brendlem, nástěnnými malbami. Kromě výjevu Nejsvětější Trojice, jsou malby věnovány Panně Marii. Malby na stěnách, kulatého formátu s iluzivními rámy, se vyznačují ještě jemnějším koloritem, než jaký pozorujeme na malbách ve Zlatých Horách. Je zde možno pozorovat výraznější malířovu práci se světlem a stínem, což je patrné především u drapérie. Škála barev se nemění, malíř pouze ubírá barvám na ostrosti a výraznosti. Opět se setkáváme se schematickým opakováním typů postav. Postavy zde působí velice jemně, až křehce (znatelné především na postavě Panny Marie). [62] Na stropě

¹⁶⁷ J. Sotiris, (pozn. 9), s. 371.

¹⁶⁸ V roce 1917 provedl malby v minoritském klášteře v Krnově a v roce 1925 spolupracoval s Emilem Brendelem na výzdobě filiálního kostela sv. Acháce v Dolním Údolí. Viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 82.

jsou potom zobrazeny postavy andělů, které se barevně výrazně odlišují od maleb na stěnách. Jsou malovány výraznými sytými barvami, které vedle sebe působí velice kontrastně až expresivně.

Poměrně nedávno, v roce 2011, byl Franzi Templerovi, historiky umění bruntálského muzea, připsán cechovní prapor,¹⁶⁹ [63] který vytvořil na zakázku bruntálských řezníků. Z jedné strany praporu je výjev Nanebevstoupení Panny Marie a druhé je strany je namalován Ježíš s jehnětem. Jedná se o typickou nazarénskou malbu Franze Templera, vyznačující se světlými barvami a jasnou světelností v obraze.

Z portrétní tvorby Franze Templera se toho mnoho nedochovalo. Znamé jsou pouze dva portréty *Portrét muže s vousem*¹⁷⁰ [64] a *Muž s řádem německých rytířů*.¹⁷¹ [65] Portréty jsou spíše průměrné malířské kvality a jsou blízké portrétům jeho bratra Rudolfa Templera. Franz Templer také maloval hladkým rukopisem a používal tmavší a nevýrazné barvy. Pozadí je neutrální jednobarevné. Malíř se snažil o realistické zachycení podoby portrétovaných. Kvalitnější se jeví portrét *Muže s řádem německých rytířů*, který je malován živějšími a poněkud světlejšími barvami.

¹⁶⁹ Franz Templer, cechovní prapor bruntálských řezníků, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, signováno na výjevu s Pannou Marií vpravo dole: F. Templer, depozitář zámeckého muzea Bruntál, bez čísla.

¹⁷⁰ Franz Templer, *Portrét muže s vousem*, 1876, olej na plátně, rozměry 55 x 45 cm, depozitář Muzea v Bruntále, inv. č. 903/64.

¹⁷¹ Franz Templer, *Muž s řádem německých rytířů*, 1908, olej na plátně, rozměry 54,5 x 67 cm, depozitář Muzea v Bruntále, inv. č. 907/64.

7. Srovnání tvorby jednotlivých členů rodiny Templerů

Rozdíly ve tvorbě Rudolfa a Franze Templerů jsou zřetelné především u náboženských obrazů. Oba umělci malují své náboženské obrazy v nazarénském stylu, Rudolf Templer pak častěji využívá jako předlohy barokní kompozice, na které některé aplikuje některé prvky nazarénské malby. Práce Rudolfa Templera jsou propracovanější, nejsou pro něj důležité pouze hlavní postavy, ale i postavy vedlejší a pozadí, které do hloubky modeluje. Franz se zaměřuje pouze na hlavní postavy v popředí, pozadí je často nepropracované a plytké.

Dalším rozlišovacím prvkem je barevnost. V díle obou umělců převažují jasné a ostré barvy. Franz, zejména při zpracování křížových cest, dodával obrazům na expresivitu pomocí výrazných barev a kontrastů, používal někdy až přehnaně zářivé a expresivní barvy. Rudolf byl při výběru barev umírněnější, používal spíše jemnější pastelové, často neobvyklé studené barvy. Oba umělci se vyhýbali zobrazování dynamických gest (ty najdeme jen výjimečně v díle Rudolfa Templera), spíše se pokoušeli následovat nazarénskou tradici klidné a líbivé malby a důstojného zobrazování postav.

Na obrazech Franze Templera sledujeme více kompozičních a proporčních nedostatků. Postavy jsou někdy zobrazovány v nepřirozených až strnulých polohách. U Rudolfa se s těmito chybami setkáváme méně. Dalším rozlišovacím prvkem je modelace těla zobrazovaných, především nahého těla Ježíše Krista. Zejména u ranných křížových cest Franze Templera najdeme anatomicky velice výrazně modelované figury. Detailně vymodelované svaly připomínají až Rubensovsky modelovaná těla, která ale v podání Franze Templera nepůsobí příliš přirozeně. Rudolf

maluje v umírněnějším stylu, svým postavám dodává potřebnou plastičnost, ale jím malovaná těla působí jemněji a přirozeněji.

Bratři spolu pravděpodobně na svých dílech nespolupracovali. O jejich spolupráci je možno uvažovat pouze u křížové cesty pro Poutní kostel Panny Marie Pomocné na Uhlířském Vrchu v Bruntále, která se nedochovala.¹⁷²

Kvalita portrétů obou umělců je kolísavá. Rozlišovacích prvků zde není mnoho. Rudolfova díla prozrazují větší malířskou zkušenost, díla z jeho opavského období jsou blízké až akademicky přesné malbě. Celkově lze říci, že kvalita Rudolfovy tvorby je vyšší než u jeho bratra Franze.

¹⁷² V roce 1916 (6 let po smrti Rudolfa Templera) vznikla křížová cesta pro Uhlířský vrch v Bruntále. Jednalo se o čtrnáct stojanů s obrazy jednotlivých výjevů zastavení. Po 2. světové válce byla torza jednotlivých zastavení odstraněna a v roce 2001 vyměněna za jiné. Původní obrazy se nedochovaly. Marie Schenková přisuzuje tuto křížovou cestu jeho bratrovi Rudolphovi Templerovi viz. M. Schenková, (pozn. 10), s. 83 . Vzhledem ke vzniku této křížové cesty v roce 1916 ji ale musel realizovat Franz Templer. Nejpravděpodobnější je, že ji vytvořili společně. Rudolf Templer ji navrhl a jeho bratr Franz poté namaloval.

8. Zhodnocení tvorby Templerů s dílenskou tvorbou jiných umělců

Malbě náboženských obrazů a portrétů se v 19. století věnovala celá řada umělců. Můžeme jejich díla navzájem srovnávat a hodnotit. Dílo malířů rodiny Templerů je srovnatelné s tvorbou malířů rodiny Bergerů, která působila v 19. století v oblasti Novojičína. Obě malířské rodiny působili na území českého Slezska v 19. století, a proto jejich tvorba objektivně srovnatelná.

Současníkem synů Josefa Templera, Rudolfa a Franze a velice úspěšným umělcem z rodiny Bergerů byl bezpochyby Ignác Johann Berger (1822 - 1901).¹⁷³ Na rozdíl od Rudolfa Templera, podnikl Ignác Johann Berger cestu do Vídně, kde se mohl osobně seznámit s díly vídeňských nazarénů a mohl zde nazarénskou malbu studovat.¹⁷⁴ Jeho křížové cesty, často ovlivňované kompozicemi Josefa Führicha, jsou svojí kvalitou srovnatelné s křížovými cestami Rudolfa Templera. Berger však do některých svých kompozic vnáší barokní schémata, což u křížových cest Rudolfa Templera nenajdeme. Ignác Johann Berger, stejně jako Rudolf Templer, maloval kompozice s ozvuky barokní malby, které obohacoval o prvky nazarénské malby.¹⁷⁵ Příkladem jsou Bergerovy obrazy *Umývání nohou* a *Kristus se světci* z kostela sv. Máří Magdalény v Pustějově. Tyto kompozice byly oblíbené u církve, která byla hlavním objednavatelem a proto se umělci snažili přáním a vkusu svých zákazníků vyhovět. Berger také často zpracovával téma Madony se sv. Dominikem. Stále se opakující kompozice těchto obrazů jsou velice podobné kompozici již několikrát zmiňovaného obrazu Franze Templera *Madona se sv. Dominikem* z roku 1890.

¹⁷³ David Majer, *Dílo novojičínského malíře Ignáce Johanna Bergera (1822 - 1901)*, Diplomová práce, FF UP, Olomouc 2005, s. 23.

¹⁷⁴ Ibidem.

¹⁷⁵ David Majer, *Dílo novojičínského malíře Ignáce Johanna Bergera (1822 - 1901)*, Diplomová práce, FF UP, Olomouc 2005, s. 32.

Ignác Johann Berger pracoval v rodinné dílně a často se tak stávalo, že pod vlivem velkého množství zakázek kvalita jeho malířského projevu klesala.¹⁷⁶ Rudolf a Franz Templerovi nebyli zřejmě vystavováni takovému tlaku ze strany objednavatelů, aby kvůli nedostatku času zakázky odbývali. Určitou kolísavost v kvalitě výtvarného projevu je možno zaznamenat v portrétní tvorbě Rudolfa Templera. Vzhledem k situaci malířů v 19. století, zejména co se týče nízké poptávky objednavatelů a přebytku malířů nabízejících své služby, je málo pravděpodobné, že by tato kolísavost byla způsobena časovým presem malíře. V díle Franze Templera jsou určité výkyvy, ale spíše opačného charakteru. Jeho dílo tvoří spíše průměrné kompozice a jen pár obrazů je svojí kvalitou převyšují.

Strýc Ignáce Johanna Bergera, Anton Berger (1796 - 1867), zakladatel jejich umělecké dílny, tvořil téměř bez výjimky v pozdně nazarénském stylu.¹⁷⁷ Jeho malba se vyznačovala realističností, hladkým splývavým rukopisem a stylizací postav. Svoji malbu v nazarénském stylu neustále rozvíjel a aplikoval na již mnohokrát použité kompozice a typy postav.¹⁷⁸ Blízké podobnosti najdeme v díle Franze Templera, který také často opakoval stejná kompoziční schémata. Dílo Antona Bergera by se také dalo srovnat s dílem Josefa Templera, jehož dva obrazy vykazují jasné známky pozdně nazarénského malířského rukopisu. V oblasti českého Slezska v 19. století působila celá řada umělců malujících v nazarénském stylu. Byl jim také například Adam Albert¹⁷⁹ (1829 - 1895), malíř náboženských

¹⁷⁶ David Majer, *Dílo novojičínského malíře Ignáce Johanna Bergera (1822 - 1901)*, Diplomová práce, FF UP, Olomouc 2005, s. 61.

¹⁷⁷ David Majer, *Dílo novojičínského malíře Ignáce Johanna Bergera (1822 - 1901)*, Diplomová práce, FF UP, Olomouc 2005, s. 23.

¹⁷⁸ David Majer, *Dílo novojičínského malíře Ignáce Johanna Bergera (1822 - 1901)*, Diplomová práce, FF UP, Olomouc 2005, s. 24.

¹⁷⁹ M. Schenková, Adam Albert, in: L. Dokoupil, *Biografický slovník Slezska a severní Moravy č.4*, Opava - Ostrava 1995, s. 13.

obrazů v nazarénském stylu, který byl, stejně jako umělci rodiny Templerů, autodidakt. Jeho prosvětlená malba respektující zásady nazarenismu je srovnatelná s nazarénskou malbou především Franze Templera. Jeho obrazy se nacházejí i v oblasti Brutálska. Současníky Franze i Rudolfa Templerů a jejich častými konkurenty v boji o zakázky byli, v oblasti Opavy působící, Paul Assmann¹⁸⁰ (1853-1904) jeho bratr Konrád Assmann.¹⁸¹ Oba tvořili v pozdně nazarénském stylu především církevní obrazy a fresky. Styl Paula Assmanna je velmi podobný stylu Franze Templera a zejména jejich křížové cesty můžou být lehce zaměnitelné.¹⁸²

¹⁸⁰ M. Schenková, Assmann, in: L. Dokoupil, *Biografický slovník Slezska a severní Moravy* č.2, Opava - Ostrava 1994, s. 11.

¹⁸¹ Ibidem.

¹⁸² Příkladem je často zaměňovaná křížová cesta ve farním kostele sv. Michaela ve Vrbně pod Pradědem, která je od P. Assmanna (signovaná), ale M. Schenková ji přiřazuje F. Templerovi viz M. Schenková, (pozn. 10), s. 82.

9. Závěr

Cílem předkládané práce bylo podrobit dílo zlatohorských malířů rodiny Templerů standardnímu uměleckohistorickému rozboru. Základní struktura předkládané práce byla vytvořena na základě příspěvku Marie Schenkové z roku 2008.¹⁸³ Autorka zde uvádí soupisy děl, na základě kterých byly prováděny terénní výzkumy. Ty však byly limitovány značnými náklady, špatnou dostupností děl, změnou badatelského řádu a v souvislosti s tím také neochotou, byť jen umožnit fotografie děl, ze strany některých vlastníků obrazů. Práci ztěžovala značná roztráštěnost obrazů malířů rodiny Templerů na rozsáhlém území Moravy a Slezska. Velkou výhodou je potom fakt, že malíři svá díla signovali a nedochází zde k pochybnostem ohledně autorství a ve většině případů ani datace.

Malíři Templerové, autodidaktové, vynikaly svou pílí a schopností se učit a přizpůsobovat dobovým trendům, což byl hlavní důvod, že si i vedle malířů s akademickým vzděláním vydobyli, ve své době, uznání a respekt a získávali tak řadu zakázek. Případná spolupráce malířů rodiny Templerů při zhotovování zakázek se dosud nepodařila potvrdit. Malíři nepracovali společně v jedné rodinné dílně, po brzké smrti otce Josefa Templera, odešel Rudolf Templer do Bruntálu a později do Opavy a zde maloval ve svém skromném malířském ateliéru. Jeho bratr Franz Templer zůstal ve Zlatých Horách, kde měl malířský ateliér, v místě svého bydliště u poutního místa Panny Marie Pomocné.

Dílo každého člena této rodiny je velmi snadno klasifikovatelné. Malíři se řídili především poptávkou církevní klientely. Franz Templer převzal styl svého otce Josefa Templera a pracoval tak v osvědčeném pozdně

¹⁸³ M. Schenková, (pozn. 10), s. 82 - 84.

nazarénském stylu, který do oblasti Slezska přicházel z Vídně. Lze konstatovat velmi výrazné ovlivnění malířem Josefem Führichem, patrné především na obrazech jeho křížových cest. Tvorba Franze Templera měla velice kolísavou kvalitu. Jeho malířský styl lze považovat za nevyrovnaný a konzervativní. Obrazy řadu kompozičních nedostatků, fyziognomie postav je často stereotypně opakována a pozadí v mnoha případech působí kulisově a nepropracovaně. Za nejzdařilejší díla Franze Templera lze považovat obrazy *sv. Rodina* z roku 1890 a *Madona se sv. Dominikem* z roku 1890.

Dílo Rudolfa Templera kolísalo mezi pozdně nazarénskými výtvarnými hledisky a inspirací v barokním malířství. Malíř často využíval různé malířské tendence a vlivy, které mu zrovna vycházeli vhod, aby vytvořil díla, která by v obecné rovině rozvíjela lidovou zbožnost. Vycházel tak vstříc dobovému požadavku církevní klientely. Tuto stylovou syntézu představuje například obraz *Nanebevzetí panny Marie* z piaristického kostela v Bruntále, *Snímání z Kříže* z vrbenského kostela a nebo *Immaculata* z kostela ve Zlatých Horách. Rudolf Templer pracoval i v čistě nazarénském stylu. Tento styl reprezentují například obraz *Madona* z roku 1966, *Madona se světci* z roku 1890 a nebo *sv. Rodina* z roku 1888.

Rudolf Templer je hodnocen jako průměrný portrétista, který se přizpůsoboval konvencím 19. století. Dokázal se uplatnit i na poli krajinomalby a malby žánrové.

Mezi jeho reprezentativní díla patří série portrétů opavských starostů, která svědčí o tom, že byl malíř Rudolf Templer nadaným a vyhledávaným malířem.

Další zjištění a rozbor děl malířské rodiny Templerů může přinést nové poznatky o jejich malířském vývoji a kvalitě jejich děl, a přispěje k rozšíření poznání jejich tvorby.

10. Seznam děl

Josef Templer

1. *Zmrtvýchvstání Krista*, 1833, farní kostel sv. Martina ve Skorošicích
2. křížová cesta, 1848, farní kostel sv. Bartoloměje ve Vlčicích (nedochovala se)
3. *Sv. Jan Křtitel*, 1857, farní kostel Stětí sv. Jana Křtitele v Písečné

Rudolf Templer

1. *Navštívení P. Marie*, 1856, filiální kostel Navštívení P. Marie, Pitárné
2. *Nejsvětější srdce Ježíšovo*, 1857, farní kostel sv. Petra a Pavla, Bernatice (nedochovalo se)
3. křížová cesta, 1857, filiální kostel P. Marie, Dolní Václavov
4. *Immaculata*, 1860, farní kostel sv. Tomáše, Dolní Domašov
5. *Portrét císařovny Alžběty*, 1862, Muzeum v Bruntále
6. křížová cesta, 1862, filiální kostel Nejsvětější Trojice, Oborná
7. *Nanebevzetí Panny Marie*, 1863, piaristický kostel Panny Marie Těšitelky, Bruntál
8. křížová cesta, 1864, Farní kostel sv. Bartoloměje, Dlouhá Loučka
9. *Sv. Václav*, 1864, farní kostel sv. Václava, Staré Heřminovy
10. *Madonna*, 1866, Muzeum v Bruntále
11. *Sv. Kateřina*, 1867, farní kostel sv. Kateřiny, Horní Benešov
12. *Sv. Kateřina*, 1867, filiální kostel sv. Barbory, Krasov

13. křížová cesta, 1868, filiální kostel P. Marie, Černá Voda
14. *Madona*, 1870, filiální kostel sv. Mikuláše, Lichnic
15. *Autoportrét*, 1870, Slezské zemské muzeum Opava
16. *Snímání z kříže*, 1871, farní kostel sv. Michaela, Vrbno pod Pradědem
17. *Vyučování P. Marie*, 1871, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Zlaté Hory
18. *Sv. Josef*, 1873, farní kostel Nanebevstoupení Panny Marie, Bruntál
19. nástěnná malby, 1873, filiální kostel sv. Barbory, Světlá Hora
20. *Nejsvětější Trojice*, 1873, Farní kostel sv. Bartoloměje, Dlouhá Loučka
21. *Navštívení P. Marie*, 1873, filiální kostel Navštívení P. Marie, Košetice
22. *Sv. Michael*, 1874, filiální kostel sv. Michaela, Moravský Kočov
23. křížová cesta, 1874, farní kostel sv. Michaela, Rýmařov
24. *Portrét lékaře Kubina*, 1876, Muzeum v Bruntále
25. *Portrét Emilie Hauserové jako nevěsty*, 1876, Muzeum Šternberk
26. soubor střeleckých terčů, 1850 - 1877, Muzeum v Bruntále
27. návrh na křížovou cestu, 1876, poutní kostel Panny Marie Pomocné, Uhlířský Vrch, Bruntál
28. *Sv. Jan Nepomucký*, 1879, římskokatolická fara Javorník
29. *Sv. Máří Magdaléna*, 1880, kaple sv. Máří Magdalény, Štítina
30. opona, 1883, šest nástropních obrazů a dva obrazy představující génia, Městské divadlo Opava (nedochovalo se)
31. *Sv. Rodina*, 1883, kaple Jména Panny Marie, Rejvíz
32. *Madona se světci*, 1890, farní kostel sv. Michaela, Vrbno pod Pradědem

33. *Sv. Josef*, 1890, filiální kostel sv. Acháce, Dolní Údolí
34. *Sv. Rodina*, 1888, filiální kostel sv. Michaela, Roudno
35. *Narození P. Marie*, 1892, filiální kostel Narození P. Marie, Jamartice
36. soubor portrétů deseti opavských starostů, 1899 - 1905, budova Hlásky, Opava
37. soubor portrétů, 1850 - 1905, Slezské zemské muzeum Opava
38. *Sv. Michael*, nedatováno, filiální kostel sv. Michaela, Bohdanovice
39. *Navštívení P. Marie*, nedatováno, filiální kostel 41. Navštívení P. Marie, Bratříkovice
40. *Madona se svatým Aloisem*, nedatováno, farní kostel sv. Jana Nepomuckého, Karlovice
41. *Navštívení P. Marie*, nedatováno, filiální kostel Navštívení P. Marie Deštné
42. *Madona s dítětem*, nedatováno, filiální kostel Nejsvětější Trojice, Janov
43. *Sv. Josef s Ježíškem*, nedatováno, filiální kostel Nejsvětější Trojice, Janov
44. *Portrét Viktora Sobka*, nedatováno, zámek Hradec nad Moravicí
45. soubor portrétů, nedatováno, Muzeum Novojičínska, Nový Jičín, byl odcizen
46. *Nejsvětější trojice*, nedatováno, kaple sv. Josefa, Podlesí
47. *Sv. Michael*, nedatováno, filiální kostel sv. Michaela, Roudno
48. *Madonna*, nedatováno, filiální kostel Nejsvětější Trojice, Oborná
49. *Sv. Lukáš*, nedatováno, filiální kostel sv. Michaela, Roudno

50. *Josef s Ježíškem*, nedatováno, farní kostel sv. Michaela, Vrbno pod Pradědem
51. *Madona s Ježíškem*, nedatováno, farní kostel sv. Michaela, Vrbno pod Pradědem
52. nástěnná malba Nejsvětější Trojice, nedatováno, presbytář, farní kostel sv. Michaela, Vrbno pod Pradědem
53. *Sv. Rodina*, nedatováno, farní kostel sv. Kateřiny, Slezské Rudoltice

Franz Templer

1. *Smrt sv. Josefa*, 1873, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Zlaté Hory
2. křížová cesta, 1879, zámek Jánský Vrch, Javorník
3. *Sv. Florián*, 1882, filiální kostel sv. Kateřiny, Stránské
4. *Sv. Jan Křtitel*, 1885, farní kostel Narození P. Marie, Andělská Hora
- 5 Čtrnáct božích pomocníků nad vesnicí Rejvíz, 1889, kaple Jména Panny Marie, Rejvíz
6. křížová cesta, 1890, filiální kostel Navštívení P. Marie, Horní Údolí
7. *Sv. Biskup (sv. Petr)*, 1891, filiální kostel sv. Jiljí, Huzová
8. *Korunování P. Marie*, 1891, filiální kostel P. Marie, Mnichov
9. *Sv. Florián*, 1891, filiální kostel sv. Antonína Paduánského, Tvrdkov
10. *Sv. Antonín Paduánský*, 1893, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Bruntál
11. křížová cesta, 1899, filiální kostel Navštívení P. Marie, Košetice

12. nástěnné malby, 1900, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Zlaté Hory
13. *Sv. Rodina*, 1900, poutní kostel P. Marie Pomocné, Zlaté Hory
14. *Immaculata*, 1905, římskokatolická fara, Huzová
15. křížová cesta, 1906, filiální kostel P. Marie, Mnichov
16. *Sv. Anežka*, 1906, kaple Jména Panny Marie, Rejvív
17. *Madona*, 1906, hřbitovní kostel Nanebevzetí P. Marie, Vítkov
18. křížová cesta, 1906, farní kostel sv. Michaela, Vrbno p. Pradědem
19. *Madona*, 1907, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Zlaté Hory
20. *Sv. František Xaverský*, 1909, filiální kostel sv. Mikuláše, Lichnov
21. *Panna Marie se sv. Josefem a Máří Magdalénou*, 1911, Muzeum Bruntál
22. křížová cesta, 1913, kaple Jména Panny Marie, Rejvív
23. nástěnné malby, 1917, minoritský klášter, Krnov
24. nástěnné malby, 1924, kaple Jména Panny Marie, Rejvív
25. nástěnné malby (spolu s E. Brendlem), 1925, filiální kostel sv. Acháce, Dolní Údolí
26. *Sv. Urban*, 1926, filiální kostel sv. Josefa Kalasánského, Karlov
27. *Portrét muže s vousem*, nedatováno, Muzeum v Bruntále
28. *Portrét muže s řádem německých rytířů*, Nedatováno, Muzeum v Bruntále
29. *Smrt sv. Josefa*, nedatováno, filiální kostel Navštívení P. Marie, Horní Údolí
30. Stigmatizace sv. Františka, nedatováno, filiální kostel Navštívení P. Marie, Horní Údolí
31. *sv. Florián*, Nedatováno, fara Huzová
32. *Panna Marie Bolestná*, nedatováno, poutní kostel P. Marie Pomocné, Zlaté Hory

33. *Sv. Augustin*, nedatováno, poutní kostel P. Marie Pomocné, Zlaté Hory
34. *Sv. Hedvika*, nedatováno, fara Zlaté Hory - depozitář
35. *Sv. Dominik*, nedatováno, fara Zlaté Hory - depozitář
36. *Sv. František z Assisi*, nedatováno, fara Zlaté Hory - depozitář
37. křížová cesta, nedatováno, farní kostel P. Marie Sněžné, Velké Kunětice
38. *Korunování P. Marie*, nedatováno, filiální kostel sv. Mikuláše, Lichnov
39. *Sv. Josef*, nedatováno, filiální kostel P. Marie, Mnichov
40. *Vyučování P. Marie*, nedatováno, filiální kostel P. Marie, Mnichov
41. triptych hlavního oltáře, nedatováno, filiální kostel P. Marie, Mnichov
42. *cechovní prapor bruntálských řezníku*, nedatováno, Zámek Bruntál
43. *Sv. Cecílie*, nedatováno, kaple Jména Panny Marie, Rejvív
44. *Sv. Filoména*, nedatováno, kaple Jména Panny Marie, Rejvív
45. *Sv. Otýlie*, nedatováno, kaple Jména Panny Marie, Rejvív
46. *Sv. Stanislav Kostka*, nedatováno, kaple Jména Panny Marie, Rejvív
47. *Sv. Jeroným*, nedatováno, kaple Jména Panny Marie, Revív
48. *Sv. Jan Křtitel*, nedatováno, farní kostel sv. Barbory, Světlá Hora

11. Summary

The Templer family was a family of painters 19th century which operated in the area of Silesia. The painters had painted mainly religious paintings for churches. Josef Templer (1804 - 1860) was a father of Rudolf Templer (1837 - 1905) and Franz Templer (1854 - 1930). They were from Zlate Hory in Jeseniky.

Josef Templer taught his two sons Nazarene style of painting. After his death son Rudolf Templer went to Bruntal and Franz Templer stayed in Zlate Hory.

Rudolf Templer was most successful of them. He also painted portraits, landscapes and genre painting. He never studied on the Academy of painting. Everything what he knowed he learned himself. Rudolf Templer achieved great fame and recognition. He moved to Opava in 1878. His most significant is a series of portraits of mayors of Opava and painting *Assumption of the Virgin Mary* from the 1863. In his painting he often combined Baroque and Nazarene influences. In his work we can find influences of Rubens or Murillo.

Franz Templer was a rather average painter. He mainly painted in the Nazarene style. His compositions are often inspired by Josef Führich. He often work in the style al secco. He often collaborated with Emil Brendel. One of the highest quality works of him is *Madonna with Saint Dominic* from the 1890.

12. Seznam použité literatury a pramenů

Prameny

Zemský archiv Opava, Sbíрка matrik moravskoslezského kraje

Literatura

Keith Andrews, *Die Nazarener*, Galerie Schuler München 1967.
Naděžda Blažíčková - Horová, *České malířství 19. století*, Katalog stálé expoziční sbírky umění 19. století, Klášter sv. Anežky České, Praha 1998.

Boleslav Doboš, *Oltářní obrazy piaristického kostela Panny Marie Těšitelky v Bruntále*, Bakalářská diplomová práce, FF UM, Brno 2010.

Moriz Dreger, *Josef Führich*, Wien 1912.

Gartenlaube, No 51, Ernst - Keil Liebzig 1862, s. 805,

Adolf Gottwald - Helmut Rössler, *Freudenthal und seine Kreisgemeinden*, Esslingen 1990.

Josef Herout, *Slabikář návštěvníků památek*, Praha: Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, 1978.

Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A - M*. Praha 1995.

Bohumír Indra, *Opavští malíři první a druhé třetiny 19. století*, ČSM B - 29, 1980, s. 22 - 26.

Bohumír Indra, *Malíři a sochaři v Bruntále od poloviny 17. do poloviny 19. století*, ČSM B - 34, 1985, s. 281 - 283.

Pertrasová - Lorenzová (ed.), *České malířství 19. století*, Praha 1998.

David Majer, *Dílo novojičínského malíře Ignáce Johanna Bergera (1822 - 1901)*, Diplomová práce, FF UP, Olomouc 2005.

Květoslava Málková, *Betlémové figurky a Betlémy ze sbírek Muzea v Bruntále*, Bruntál, 2006, s. 5.

Leoš Mlčák, *Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku*, *Vlastivědný Věstník Moravský* č. 34, 1982, s. 71.

Josef Pilnáček, *Rody starého Slezska* (3. vydání), Brno 2010.

Tatána Petrasová (ed.) *Dějiny českého výtvarného umění*, (III) 1780 - 1890. Academia, Praha 2001.

Cornelia Reiter (ed.), *Josef Führich, Die Kartons zum Wiener Kreuzweg*, Christian Brandstätter Verlag 2005.

Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska 1. A-I*, Praha 1994, s. 39, 271, 272, 274, 277, 346, 352, 374, 512.

Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska 2, J-N*. Praha 1999, s. 17, 18, 128, 197, 215, 346, 715.

Marie Schenková, K dějinám malířství 19. století ve Slezsku, in: *ČSM B - 29*, 1980, s. 130 - 131.

Marie Schenková, *Templer*, in: L. Dokoupil (ed.), *Biografický slovník Slezska a severní Moravy č.5*, Opava - Ostrava 1996, s. 120 - 121.

Schenková Marie, *Olšovský Jaromír, Barokní malířství a sochařství v západní části českého Slezska*, Slezské zemské muzeum, Opava 2001.

Marie Schenková, *Olšovský Jaromír, Malířství a sochařství 19. století v západní části českého Slezska*, Slezské zemské muzeum, Opava 2008.

Libuše Svátková, Příspěvky k topografii malířství 19. století v okrese Bruntál, *Sborník památkové péče v Severomoravském kraji 5*, 1982, s. 275 - 277.

Petr Vojtal, *Portrétní galerie starostů Opavy v bruntálských sbírkách*, *Sborník bruntálského muzea*, 1998, s. 22 - 26.

Paul Wann, *Aus der Heimat Ehrenhalle - Maler Rudolf Templer*, *FL 1/1935*, s. 1 - 5.

Internetové zdroje

http://en.wikipedia.org/wiki/Immaculate_Conception

http://kpzh.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=479&Itemid=37

13. Seznam vyobrazení

1. Josef Templer, *Sv. Jan Křtítel*, 1857, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Stětí sv. Jana Křtitele, Písečná, foto archiv autora.
2. Rudolf Templer, *křížová cesta (I. zastavení)*, 1860, olej na plátně, rozměry nezjištěny, filiální kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, Dolní Václavov, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
3. Rudolf Templer, *křížová cesta (IV. zastavení)*, 1862, olej na plátně, rozměry nezjištěny, filiální kostel Nejsvětější Trojice, Oborná, foto archiv autora.
4. Josef Führich, *křížová cesta (IV. zastavení)*, 1834, kresba křídou, 23,1 x 18,3 cm, Albertina Vídeň, foto Cornelia Reiter (ed.), *Josef Führich, Die Kartons zum Wiener Kreuzweg*, 2005, s. 58.
5. Rudolf Templer, *Nanebevstoupení Panny Marie*, 1863, olej na plátně, 620 x 360 cm, piaristický kostel Panny Marie Těšitelky, Bruntál, foto archiv autora.
6. Rudolf Templer, *Snímání z kříže*, 1871, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
7. Petr Paul Rubens, *Snímání z kříže*, 1611 - 1614, olej na plátně, rozměry nezjištěny, katedrála Panny Marie Antverpy, Belgie, foto archiv Prof. PhDr. Ladislava Daniela, Ph.D.
8. Rudolf Templer, *Sv. Josef*, 1873, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Bruntál, foto archiv autora.
9. Rudolf Templer, *Sv. Michael*, 1874, olej na plátně, rozměry nezjištěny, filiální kostel sv. Michaela, Moravský Kočov, foto archiv autora.

10. Rudolf Templer, *Poslední soud*, 1880 olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
11. Rudolf Templer, *Immaculata*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
12. Bartolomé Esteban Murillo, *Immaculata*, 1878, olej na plátně, rozměry nezjištěny, Muzeum Prado, Madrid, foto internetový zdroj
(http://en.wikipedia.org/wiki/Immaculate_Conception)
13. Rudolf Templer, *Madona se sv. Aloisem*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel sv. Jana Nepomuckého, Karlovice, archiv Bc. Boleslava Doboše.
14. Rudolf Templer, *Madona*, 1866, olej na plátně, 81,5 x 134, depozitář muzea bruntálského zámku, inv. č. 3953/63, foto archiv autora.
15. Rudolf Templer, *Madona*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, filiální kostel Nejsvětější Trojice, Oborná, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
16. Rudolf Templer, *Vyučování Panny Marie*, 1871, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel Nanebevzetí Panny Marie, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
17. Rudolf Templer, *Sv. Josef s Ježíškem*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
18. Rudolf Templer, *Madona s Ježíškem*, nedatováno, olej olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
19. Rudolf Templer, *Svatá rodina*, 1888, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel sv. Michaela, Roudno, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

20. Rudolf Templer, *Sv. Michael*, 1888, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel sv. Michaela, Roudno, foto archiv Bc. Boleslava Doboše
21. Rudolf Templer, *Madona se světci*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
22. Rudolf Templer, *Ženský portrét*, 1850, olej na plátně, 53 x 72 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1486A, foto archiv autora.
23. Rudolf Templer, *Portrét Laurentia Zinka*, 1860, olej na plátně, 51 x 62,5, depozitář muzea bruntálského zámku, inv. č. 3903/63, foto archiv autora.
24. Rudolf Templer, *Portrét J. Matznerová*, 1861, olej na plátně, 39,5 x 51 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1482A, foto archiv autora.
25. Rudolf Templer, *Portrét Metznera*, 1861, olej na dřevě, 39,5 x 51 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1483A, foto archiv autora.
26. Rudolf Templer, *Portrét císařovny Alžběty*, olej na plátně, 134 x 240 cm, depozitář bruntálského zámeckého muzea, inv. č. 69/84, foto archiv autora.
27. W. Arland, rytec s iniciály J.B., *Portrét císařovny Alžběty*, grafika, rozměry nezjištěny, foto Gartenlaube, Liebzig 1862, s. 805.
28. Rudolf Templer, *Portrét lékaře Kubina*, 1876, olej na plátně, 53 x 32,5 cm, depozitář bruntálského zámeckého muzea, inv. č. 3901/63, foto archiv autora.
29. Rudolf Templer, *Portrét pána*, 1878, olej na plátně, 37,5 x 28,5 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1293A, foto archiv autora.
30. Rudolf Templer, *Portrét dámy*, 1878, olej na plátně, 37,5 x 28,5 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1294A, foto archiv autora.

31. Rudolf Templer, Portrét zemského poslance Grohmana, 1896, olej na plátně, 80 x 93 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U2427A, foto archiv autora.
32. Rudolf Templer, Portrét děvčátka, 1878, olej na plátně, 38 x 46, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U1083A, foto archiv autora.
33. Rudolf Templer, Portrét starosty Martina Woytech v. Willfesta, 1899 - 1905, olej na plátně, 85 x 63, budova magistrátu Hláska, Opava, foto archiv Archiv Opavské kulturní organizace, p.o.
34. Rudolf Templer, Portrét starosty Dr. Emila Rockera, 1899 - 1905, olej na plátně, 85 x 63, budova magistrátu Hláska, Opava, foto archiv Opavské kulturní organizace, p.o.
35. Rudolf Templer, Autoportrét, 1870, olej na dřevě, 34 x 49, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U1151A, foto archiv autora.
36. Rudolf Templer, Portrét paní Scheierové, nedatováno, olej na plátně, 33 x 28 cm, depozitář zámeckého muzea Bruntál inv. č. 3878/63, foto archiv autora.
37. Rudolf Templer, střelecký terč s horníkem, nedatováno, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, Zámek Bruntál, bez čísla, foto archiv Květoslavy Málkové.
38. Rudolf Templer, střelecký terč, 1877, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, bez signatury, Zámek Bruntál, bez čísla, foto archiv Květoslavy Málkové.
39. Rudolf Templer, kresebný návrh ke střeleckému terči, nedatováno, kresba tužkou, 15 x 23 cm, Slezské zemské muzeum Opava, inv. č. U1540A, foto archiv autora.
40. Franz Templer, křížová cesta (VII. zastavení), 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel sv. Jana Křtitele, Horní Údolí, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

41. Franz Templer, křížová cesta (VI. zastavení), 1906, olej na plátně, rozměry nezjištěny, filiální kostel P. Marie, Mnichov, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
42. Franz Templer, křížová cesta (XIV. zastavení), nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel P. Marie Sněžné, Velké Kunětice, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
43. Josef Führich, křížová cesta (XIV. zastavení), 1834, kresba křídou, 23 x 18,3 cm, Albertina Vídeň, foto Cornelia Reiter (ed.), *Josef Führich, Die Kartons zum Wiener Kreuzweg*, 2005, s. 79.
44. Franz Templer, křížová cesta (XIII. zastavení), 1913, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kaple Jména Panny Marie, Rejvíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
45. Franz Templer, Smrt sv. Josefa, 1873, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel Nanebevzetí Panny Marie, Zlaté Hory.
46. Franz Templer, Sv. Rodina, 1883, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kaple Jména Panny Marie, Rejvíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
47. Franz Templer, Sv. Rodina, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, poutní kostel Panny Marie Pomocné, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
48. Franz Templer, Vyučování P. Marie, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, filiální kostel P. Marie, Mnichov, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
49. Franz Templer, Panna Marie se sv. Máří Magdalénou, 1911, olej na dřevě, přibližné rozměry 150 x 200 cm, depozitář zámeckého muzea v Bruntále, inv. č. 71/67, foto archiv autora.
50. Franz Templer, Madona se sv. Dominikem, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Navštívení p. Marie, Mnichov, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

51. Franz Templer, Sv. Antonín Paduánský, 1893, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel Nanebevzetí Panny Marie, Bruntál, foto archiv autora.
52. Franz Templer, Madona, datace nečitelná, olej na plátně, rozměry nezjištěny, fara Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
53. Franz Templer, Madona, 1907, olej na plátně, rozměry nezjištěny, poutní kostel Panny Marie Pomocné, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
54. Franz Templer, Sv. Dominik, nedatován, olej na plátně, rozměry nezjištěny, fara Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
55. Franz Templer, Sv. Petr (Sv. Biskup), nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, fara Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
56. Franz Templer, Sv. Cecílie, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Jména Panny Marie, Rejvíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
57. Franz Templer, Sv. Anežka (Sv. Hedvika), 1906, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Jména Panny Marie, Rejvíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
58. Franz Templer, Sv. Augustin, nedatováno, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, fara Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
59. Franz Templer, Čtrnáct svatých pomocníků, 1910, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Jména Panny Marie Rejvíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
60. Franz Templer, nástěnná malba - luneta (Adam a Eva), 1900, al secco, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
61. Franz Templer, nástěnná malba - jižní ochoz (světci), 1900, al secco, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

62. Franz Templer, nástěnná malba (Narození Páně), 1924, kaple Jména Panny Marie, Revíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.
63. Franz Templer, cechovní prapor, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, depozitář muzea Bruntál, bez čísla, foto archiv muzea Bruntál.
64. Franz Templer, Portrét muže s vousem, 1876, olej na plátně, 55 x 45 cm, depozitář zámeckého muzea v Bruntále, inv. č. 903/64, foto archiv autora.
65. Franz Templer, Portrét muže s řádem německých rytířů, 1908, olej na plátně, 54,5 x 67 cm, depozitář zámeckého muzea v Bruntále, inv. č. 907/64, foto archiv autora.

14. Obrazová příloha

Obr. č. 1: Josef Templer, *Sv. Jan Křtitel*, 1857, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Stětí sv. Jana Křtitele, Písečná, foto archiv autora.

Obr. č. 3

Obr. č. 4

Obr. č. 3: Rudolf Templer, křížová cesta (IV. zastavení), 1862, olej na plátně, rozměry nezjištěny, filiální kostel Nejsvětější Trojice, Oborná, foto archiv autora.

Obr. č. 4: Josef Führich, křížová cesta (IV. zastavení), 1834, kresba křídou, 23,1 x 18,3 cm, Albertina Vídeň, foto Cornelia Reiter (ed.), *Josef Führich, Die Kartons zum Wiener Kreuzweg*, 2005, s. 58.

Obr. č. 5: Rudolf Templer, *Nanebevzetí Panny Marie*, 1863, olej na plátně, 620 x 360 cm, piaristický kostel Panny Marie Těšitelky, Bruntál, foto archiv autora.

Obr. č. 6

Obr. č. 7

Obr. č. 6: Rudolf Templer, *Snímání z kříže*, 1871, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 7: Petr Paul Rubens, *Snímání z kříže*, 1611 - 1614, olej na plátně, rozměry nezjištěny, katedrála Panny Marie Antverpy, Belgie, foto archiv Prof. PhDr. Ladislava Daniela, Ph.D.

Obr. č. 10: Rudolf Templer, *Poslední soud*, 1880 olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 11

Obr. č. 12

Obr. č. 11: Rudolf Templer, *Immaculata*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 12: Bartolomé Esteban Murillo, *Immaculata*, 1878, olej na plátně, rozměry nezjištěny, Muzeum Prado, Madrid, foto internetový zdroj.

Obr. č. 17

Obr. č. 18

Obr. č. 17: Rudolf Templer, *Sv. Josef s Ježíškem*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 18: Rudolf Templer, *Madona s Ježíškem*, nedatováno, olej olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 20: Rudolf Templer, *Sv. Michael*, 1888, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel sv. Michaela, Roudno, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 21: Rudolf Templer, *Madona se světci*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel svatého Michaela, Vrbno pod Pradědem, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 23: Rudolf Templer, *Portrét Laurentia Zinka*, 1860, olej na plátně, 51 x 62,5, depozitář muzea bruntálského zámku, inv. č. 3903/63, foto archiv autora.

Obr. č. 24

Obr. č. 25

Obr. č. 24: Rudolf Templer, *Portrét J. Matznerové*, 1861, olej na plátně, 39,5 x 51 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1482A, foto archiv autora.

Obr. č. 25: Rudolf Templer, *Portrét Metznera*, 1861, olej na dřevě, 39,5 x 51 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1483A, foto archiv autora.

Obr. č. 26

Obr. č. 27

Obr. č. 26: Rudolf Templer, *Portrét císařovny Alžběty*, olej na plátně, 134 x 240 cm, depozitář bruntálského zámeckého muzea, inv. č. 69/84, foto archiv autora.

Obr. č. 27: W. Arland, rytec s iniciály J.B., *Portrét císařovny Alžběty*, grafika, rozměry nezjištěny, foto Gartenlaube, Liebzig 1862, s. 805.

Obr. č. 29

Obr. č. 30

Obr. č. 29: Rudolf Templer, *Portrét pána*, 1878, olej na plátně, 37,5 x 28,5 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1293A, foto archiv autora.

Obr. č. 30: Rudolf Templer, *Portrét dámy*, 1878, olej na plátně, 37,5 x 28,5 cm, depozitář Slezského zemského muzea Opava, inv. č. U1294A, foto archiv autora.

Obr. č. 32: Rudolf Templer, *Portrét děvčátka*, 1878, olej na plátně, 38 x 46, depozitář Slezského zemského muzea Opava inv. č. U1083A, foto archiv autora.

Obr. č. 33: Rudolf Templer, *Portrét starosty Martina Woytech v. Willfesta*, 1899 - 1905, olej na plátně, 85 x 63, budova magistrátu Hláška, Opava, foto archiv Archiv Opavské kulturní organizace, p.o.

Obr. č. 37

Obr. č. 38

Obr. č. 37: Rudolf Templer, střelecký terč, 1877, olej na dřevě, rozměry nezjištěny, bez signatury, Zámek Bruntál, bez čísla, foto archiv Květoslavy Málkové.

Obr. č. 38: Rudolf Templer, kresebný návrh ke střeleckému terči, nedatováno, kresba tužkou, 15 x 23 cm, Slezské zemské muzeum Opava, inv. č. U1540A, foto archiv autora.

Obr. č. 40: Franz Templer, křížová cesta (VII. zastavení), 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel sv. Jana Křtitele, Horní Údolí, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 42

Obr. č. 43

Obr. č. 42: Franz Templer, křížová cesta (XIV. zastavení), nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, farní kostel P. Marie Sněžné, Velké Kunčice, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 43: Josef Führich, křížová cesta (XIV. zastavení), 1834, kresba křídou, 23 x 18,3 cm, Albertina Vídeň, foto Cornelia Reiter (ed.), Josef Führich, Die Kartons zum Wiener Kreuzweg, 2005, s. 79.

Obr. č. 47: Franz Templer, *Sv. Rodina*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, poutní kostel Panny Marie Pomocné, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 50: Franz Templer, *Madona se sv. Dominikem*, 1890, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Navštívení p. Marie, Mnichov, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 52

Obr. č. 53

Obr. č. 52: Franz Templer, *Madona*, datace nečitelná, olej na plátně, rozměry nezjištěny, fara Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 53: Franz Templer, *Madona*, 1907, olej na plátně, rozměry nezjištěny, poutní kostel Panny Marie Pomocné, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 54

Obr. č. 55

Obr. č. 54: Franz Templer, *Sv. Dominik*, nedatováni, olej na plátně, rozměry nezjištěny, fara Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 55: Franz Templer, *Sv. Petr (Sv. Biskup)*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, fara Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 56

Obr. č. 57

Obr. č. 56: Franz Templer, *Sv. Cecílie*, nedatováno, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Jména Panny Marie, Rejvíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 57: Franz Templer, *Sv. Anežka (Sv. Hedvika)*, 1906, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Jména Panny Marie, Rejvíz, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 59: Franz Templer, *Čtrnáct svatých pomocníků*, 1910, olej na plátně, rozměry nezjištěny, kostel Jména Panny Marie Rejvív, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Obr. č. 61: Franz Templer, nástěnná malba - jižní ohoz (světci), 1900, al secco, farní kostel Nanebevzetí P. Marie, Zlaté Hory, foto archiv Bc. Boleslava Doboše.

Anotace

Jméno a příjmení:	Olga Tuhá
Katedra:	Dějiny umění
Vedoucí práce:	Doc. PaDr. Alena Kavčáková Dr.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Malířská rodina Templerů
Název v angličtině:	The Templers - family of painters
Anotace práce:	Umělecko-historické zhodnocení tvorby malířské rodiny Templerů, otce Josefa Templera (1804 - 1860) a jeho dvou synů Rudolfa Templera (1837 - 1905) a Franze Templera (1854 - 1930), která působila v české části Slezska. Kromě shromáždění co nejúplnějších informací o jejich životech obsahuje práce stylové zhodnocení jejich tvorby a hledá možná pojítka s vývojem umění v 19. století v našich zemích.
Klíčová slova:	umění, nazarénská malba, Templer, olejomalba, portrétní tvorba, výzdoba kostelů, malířství 19. století, Slezsko, oltářní obrazy, křížové cesty
Anotace v angličtině:	Art-historical evaluation of the works of the Templers family. They were a family of painters in the 19th century who operated in the area of Silesia. The painters painted mainly religious paintings for churches. Josef Templer (1804 - 1860) was the father of Rudolf Templer (1837 - 1905) and Franz Templer (1854 - 1930). Except for gathering the most complete information about their lives, this text contains a style analysis of their works and looks for relations with the development of art in the 19th century in the Czech Republic.
Klíčová slova v angličtině:	art, painting, Nazarene style, Templer, 19th century, Silesia, portraits, decoration of churches, altarpiece
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha 25 stran.
Počet titulů použité literatury:	24
Rozsah práce:	101 stran, 133 035 znaků.

